

Bondetåget

och försvarsstriden

1911 - 1914

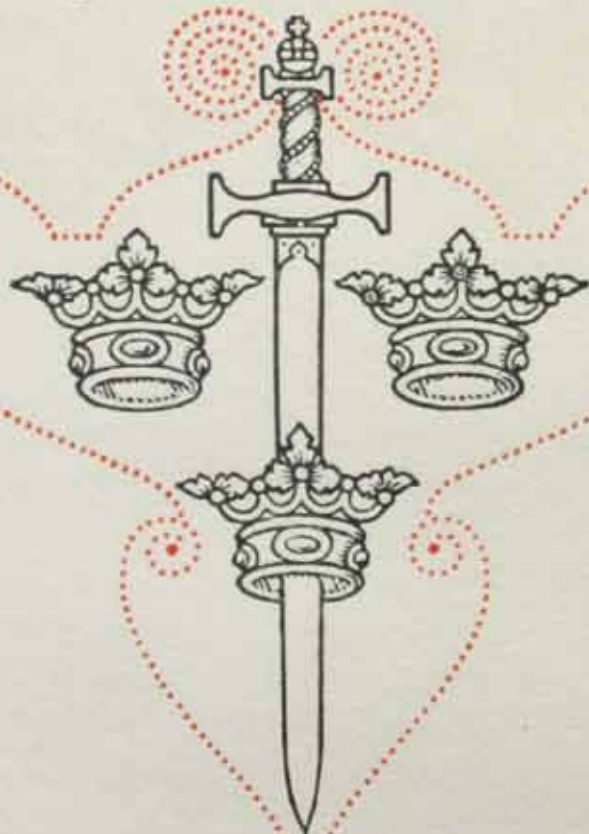

Antikvariat Werner Stensgård
Katalog 6

•100 KRONOR•

ETT
VARNINGS-
ORD

AF
SVEN HEDIN

Innehåll

Förord	4
Inledning	5-6
Katalog I · Försvarsstriden	7-65
Katalog II · Tiden efter	66-67
Katalog III · Kuriosa och memorabilia	68-70

Omslagsbild: Från omslaget till Hjalmar Brantings skrift "Den politiska krisen". I sin tur ur Söndagsnisse. Karikatyr där Sven Hedin håller upp spegeln för Majestätet som däri ser kejsar Wilhelms ansikte. Illustrationen är gjord av Knut Stangenberg.

Förord

I denna katalog presenteras över 200 olika objekt med anknytning till bondetåget 1914 och försvarstriden åren 1911-1914. Materialet består till övervägande del av småtryck och pamfletter. Även böcker, kuriosas och minnesföremål finns med. Det är häpnadsveckande vilket febril aktivitet det rådde runt om i landets tryckpressar just på grund av försvarsfrågan. Sven Hedins skrifter trycktes i upplagor på en miljon och den stora aktivitet med föreläsningar, tidningsartiklar och möten gör det hela förmodligen till Sveriges ditintills största mediepådrag.

Bland föremålen finns några riktiga höjdpunkter. Ett biblioflexemplar av Sven Hedins "Ett varningsord" signerat av Sven Hedin själv; minnesskriften "Bondetåget" där Carl Larsson medverkade med illustrationer, signerat av Carl Larsson; två fantastiska urklippssamlingar, den ena från statsminister Carl Staaff själv och den andra från publicisten Fredrik Vult von Steijern i tre vackert inbundna Hedbergband med över 300 sidor i stort format fulla med tidningsurklipp, alla rörande bondetåget.

Utöver dessa tunga hörnstenar finns en rad rara och svåra småtryck, en del i vackra band. Bland de små charmiga sakerna finns bland annat en tidtabell för de extrainsatta tågen som skulle föra bönder till Stockholm samt kvarterkort som garanterade de besökande bönderna inkvartering hos någon frivillig i staden som var beredd att ställa upp med övernattnings samt tackkort från den övernattande bonden. Och mycket mer.

Inledning

I denna katalog står två kategorier av människor i centrum. Den ena är *opinionsbildare*, inte minst historiker, den andra är *beslutsfattare*, i hög grad ledande militärer och politiker. De är delade, precis som landet i övrigt, i två åsiktsgrupperingar. Lite förenklat ser vi konservativa försvarsivrare å ena sidan, och försvarsliberaler å den andra. Det är ett intressant persongalleri som målas upp allt eftersom man läser katalogens objektsbeskrivningar. Inte mindre än två mottagare av Nobels fredspris, statsministrar, historiker, militärer, upptäcktsresande, folkbildare, industrimagnater med mera. Jag har därför i så stor utsträckning som projektet och tiden tillåtit valt att skriva små minibiografier över författarna. Jag hoppas att läsaren på så sätt ska få en tydlig bild av hur otroligt engagerade landets alla delar var i försvarsfrågan.

Omkring 1910 var motsättningarna i det svenska samhället starka och det gällde inte bara försvarsfrågan. Det hade kommit till uttryck 1909 med först en storlockout och sedan en ännu större storstrejk. De nationalistiska stämningarna fanns i grunden men hade stärkts vid unionsupplösningen 1905. De mer militanta karakteriserade den fredliga uppgörelsen som ett svårt svenskt förräderi. Från 1911 hade Sverige en liberal regering under Karl Staaff, som intensivt hatades av kungaparet, de ledande militärerna och stora delar av högern. Mot liberalerna lyftes särskilt Karl XII fram. Man drömde om den forna svenska stormakten och dess anda ville man återuppliva. Men somliga ville även återuppliva drag i det gamla karolinska styrelseskicket, och till och med dess ambitioner, när det gällde rikets omfattning. Stormaktsdrömmarna kunde, för att citera ur Tegnér's dikt Det eviga.

Tar mandom, lik Gud, och blir handling.

Det rätta får armar, det sanna får röst,

Och folken stå upp till förvandling.

Tegnér och andra nationalskalders användes flitigt av båda sidor. Historiska referenser fullkomligen kryllade bland tal och pamfletter. Att det handlade om historisk och nationalromantisk "cherry picking" märker man nästan tydligast när man läser den ofta använda strofen från Tegner:

*Väl formar den starke med svärdet sin värld,
Väl flyga som örnar hans rykten.*

Går man dock till källan räcker det med att läsa bara tre rader ner så finner man en strof som passar den andra sidans argument:

*Vad våldet må skapa är vanskligt och kort,
Det dör som en stormvind i öknen bort.*

Detta frekventa användande av den svenska historien och lyriken för att stärka och måla upp sina argument, samt intensiv närvaro av historiker i debatten gör katalogen och ämnet inte bara till en intressant historisk djupdykning i försvarstriden 1911-1914, utan blir även något av en seismograf för det historiografiska läget under 1900-talets första år.

Werner Stensgård

I

Adelswärd, Theodor. **Tal under den politiska krisen 1914.** Linköping, Östgötens boktryckeri, 1914. 65 (1) sidor. Häftad. Gott skick, några svaga fläckar på omslagen. Sporadiska anteckningar i blyerts. 180 kr

Theodor Adelswärd (1860-1929) var friherre samt liberal politiker och företagsledare. Han var riksdagsman 1906-08 och finansminister 1911-1914. Som kommunpolitiker i Åtvidaberg bidrog Adelswärd till moderniseringen av orten.

Innehåll:

- Den politiska situationen. Föredrag i Linköping den 22 februari 1914.
- Försvarsfrågan. Tal i Skeninge, Åtvidaberg m.fl. platser.
- Arbetaretåget och statsråden.

I

2

Alexanderson, Nils. **Den konstitutionella konflikten - tal å Stockholm frisinnade valmansförenings opinionsmöte den 15 februari 1914.** Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. 14 sidor. Klammerhäftad. Nött. Omslagen nästan helt lösa. Stämpel på främre omslag "Svenska Diakonanstalten", samt biblioteksanteckning. 100 kr

Nils Erik Alexanderson (1875-1960) var riksdagsledamot och professor i processrätt. Han tillhörde liberala samlingspartiet.

3

Almquist, Helge. **Konungarätt och partityranni - tal vid det Konstitutionella förbundets stiftande i Uppsala den 16 februari 1914.** Uppsala, Almquist & Wiksell, 1914. 21 (3) sidor. Klammerhäftad. Gott skick. Dedikation på främre omslag. 160 kr

Helge Almquist (1880-1944) var historiker, riksarkivarie, professor och politiker. Dagen till ära är det naturligtvis den konstitutionella frågan som ligger i fokus. Det går inte att ta miste på den konservativa hållningen som Almquist pekar ut riktningen för i sitt tal vid stiftandet av Konstitutionella förbundet. Arthur Engberg skriver i Tiden (sjätte årgången 1914, s. 311) "Det behöver väl icke påpekas, vilka förtvivlat anakronistiska idéer Heimdal eller Konstitutionella förbundet (ty de tu äro ett!) söker blåsa liv i. I praktisk politik kan den akademiska unghögern därför aldrig räkna på att göra någon insats. Den ser tillbaka, icke framåt. Den låter historiens laterna magica framtrolla det förlutnas skuggor på duken och berusar sig själv med drömmar och fantastier om bragder och stordåd på de fält, som väl voro 1600-talets, men icke demokratins tidevarvs." Arthur Engberg (1888-1944) var socialdemokratisk politiker och tidningsman.

4

Aminoff, Ivan (Radscha). **Det eröfrade landet - framtidsroman.** Stockholm, Ehrnfrieds boktryckeri, 1914. Andra upplagan. 254 sidor. Häftad. Nött. Några små revor i främre omslag. Snedläst. 250 kr

Första upplagan kom 1912. Romanen utspelar sig i Sverige, som är det erövrade landet. Sverige hotas av en större granne som inte nämns men uppenbart är Ryssland. Det invaderade landet besätter större delen av Stockholms skärgård och stora delar av Sveriges nordliga områden. Slutligen återtar svenskarna sitt land. Aminoff skriver inte enbart för att underhålla. Han har även en militärt propagandistisk agenda. Den avgörande faktorn för svenskarnas lyckade återerövring av sitt land är att man innan kriget organiserade och stärkte sitt försvar.

4

5

5

Aminoff, Ivan (Radscha). **Det eröfrade landet - framtidsroman.** Stockholm, Ehrnfrieds boktryckeri, 1914. Sjätte upplagan. 160 sidor. Häftad. Lätt nött. Några små fläckar på främre omslag. Snedläst. Ouppsprättad. 150 kr

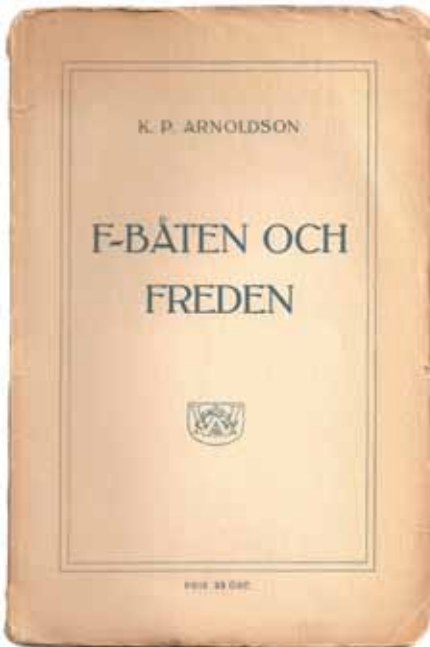
Denna upplaga är en förkortad version av den ursprungliga romanen och följde med som bilaga till tidningen Aftonbladet och blev därmed en del av upprustningspropagandan.

6

Arnoldson, K. P. **F-båten och freden**. Stockholm, Wilhelmssons förlag, 1912. 49 (1) sidor. Häftad. Lätt nött samt med skador på omslagen. Bakre omslag med pappersförlust. 180 kr

Klas Pontus Arnoldson (1844-1916) var publicist, pacifist och politiker, riksdagsledamot i andra kammaren. Han fick som förste svensk Nobels fredspris 1906. Arnoldson var även grundare av Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen 1883. Arnoldson kritiserar Sven Hedins skrift "Ett varningsord". Arnoldson tar upp flera exempel och citat från Hedin som han sedan kritiserar. Han anser att allt detta väsen och klander av våra grannar är det sämsta av försvar.

7

Aschan, Elsa. **Uppvaknandet**. Stockholm, Stalanders boktryckeri, 1912. 4 sidor. Ett vikt ark. Gott skick. 160 kr

Blindpressat ägarnamn - N. C. Mörner. Exemplet kommer från Herrborum.

6

8

Asproth, Josef. **Valmobilisering! En vädjan till alla försvarsvänliga valmän**. Stockholm, Ivar Hæggströms boktryckeri, 1914. 45 (3) sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. Omslagen delvis missfärgade. Bucklig. 180 kr

Asproth går systematiskt igenom valresultatet i Sverige. Han går igenom 1911 års val utifrån varje län och drar sedan slutsatser om vilka möjligheter som finns och vad som bör göras inom respektive län för att mobilisera inför "försvarstriden". Intressant redogörelse.

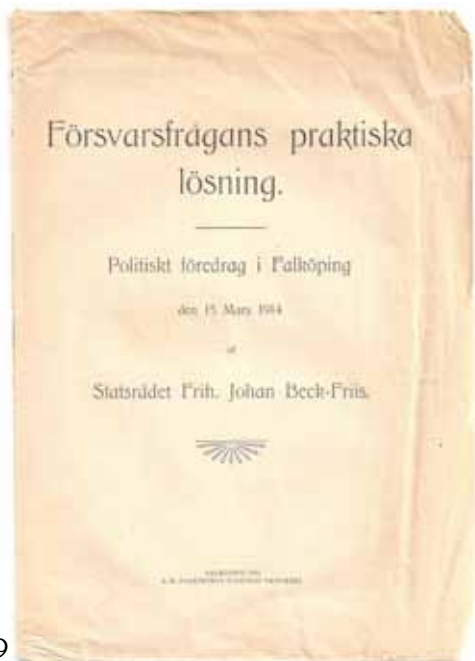
8

9

Beck-Friis, Johan. **Försvarsfrågans praktiska lösning - Politiskt föredrag.** Falköping, Falköpings tidnings tryckeri, 1914. 14 sidor. Klammerhäftad. Kraftigt nött. Veck och revor. Bakre omslag söndrigt och med pappersförluster men inga textförluster.

140 kr

Johan G. Beck-Friis (1862-1929) var riksdagsledamot och kavalleriofficer. 1911-1914 var han ledamot av andra beredningen för utredning av frågan om rikets försvarsväsen.

9

10

Berg, Fridtjuv. **Under 1914 års kris - några inlägg i svensk vänsterpolitik.** Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1914. 69 (3) sidor. Häftad. Lätt nötta omslag. Liten skada nedtill på ryggen. Oppsprättad. Ågaranteckning på främre omslag. 250 kr

Johan Fridtjuv Berg (1851-1916) var liberal politiker, mest känd för sitt engagemang i skolfrågor. Berg medverkade 1895 till bildandet av Folkpartiet.

11

Bergegren, Hinke. **Försvarsdillet och arbetarklassen - agitationsbroschyr.** Stockholm, Ungsocialistiska partiets förlag, 1914. 32 sidor. Häftad. Lätt nött. Solkiga omslag. 260 kr

Hinke Bergegren (1861-1936) var en svensk socialistisk och anarkistisk skribent och redaktör. År 1890 anställdes han av Hjalmar Branting på Socialdemokraten som redaktionssekreterare. Året därpå startade han en egen tidning och kom som agitator att glida allt mer åt vänster tills han 1908 utslöts ur Socialdemokratiska partiet efter hårda strider med Hjalmar Branting. Han dömdes även till fängelse för spridande av information om preventivmedel.

I2

Björklund, Johan. **Upp för fosterlandet!** Stockholm, Elis Österbergs tryckeri, 1914. 8 sidor. Klammerhäftad. Mycket gott skick, dock en fläck på främre omslag. 180 kr

Johan Björklund (1844-1931) var en av de personer som 1874 stiftade Publicistklubben.

I3

Björkquist, Manfred. **I försvarsfrågan - tal vid försvarsmötet i Göteborg den 19 februari 1912.** Uppsala, Centralbyrån för nationalinsamling till pansarbåt, 1912. 14 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 140 kr

Bilaga till Gefle Dagblad. Manfred Björkquist (1884-1985) var biskop i Stockholms stift. Efter att anslagen till militären sänkts 1911 startade Björkquist en insamling för inköp av en pansarbåt till Sveriges försvar, en insamling som fick stor uppmärksamhet. Den resulterade i 363 000 kronor men eftersom Björkquist insamling kommit så långt efter nationalinsamlingen, som fick ihop 17 miljoner kronor, beslutade man sig för att lägga ned insamlingen och istället skänka summan som grundplåt till ett svenskt flygvapen.

I4

Björkquist, Manfred. **I försvarsfrågan. Tal vid försvarsmötet i Göteborg den 19 februari 1912.** Uppsala, Centralbyrån för nationalinsamling till pansarbåt, 1912. 14 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 150 kr

Bilaga till Stockholms Dagblad. Blindpressat ägarnamn på främre omslag - N. C. Mörner. Exemplet kommer från Herrborum.

I2

I4

Folkupplagan.

I5

Björkquist, Manfred; Frykberg J. E.; Granlund, Sten; Flood, Manne [red]. **Bondetåget 1914**. Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. 43 (1) sidor. Klammerhäftad. 40,5 x 29 cm. Lätt nött.

200 kr

Folkupplagan. Utgiven av Erik Åkerlund.

Lyxupplagan.

I6

Björkquist, Manfred; Frykberg J. E.; Granlund, Sten; Flood, Manne [red]. **Bondetåget 1914**. Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. 43 (1) sidor + 2 lösa planscher. Klammerhäftad med skyddsomslag. 40,5 x 29 cm. Lätt nött, skyddsomslaget med fläckar och riss.

500 kr

Lyxupplagan. Utgiven av Erik Åkerlund. Skyddsomslaget är tryckt i färg efter en teckning av Carl Larsson. Pojken på bilden som håller fanan är troligen Carl Larssons son Esbjörn. De två medföljande planscherna är hyllningsadresser till kungen.

Bibliofilupplagan.

I7

Björkquist, Manfred; Frykberg J. E.; Granlund, Sten; Flood, Manne [red]. **Bondetåget 1914**. Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. 43 (1) sidor + 2 lösa planscher + bilagd plansch. Bunden i förlagets röda, fina helskinnband med titel i guld på främre pärm. 41 x 29 cm. Gott skick.

2000 kr

Bibliofilupplagan. Utgiven av Erik Åkerlund. Tryckt i 1000 numrerade exemplar, av vilka detta är nr 702. Carl Larssons teckning som utgör skyddsomslagets motiv till lyxupplagan är i denna bibliofilupplaga medbunden som ett extra omslag. Pojken på bilden som håller fanan är troligen Carl Larssons son Esbjörn. De två medföljande planscherna är hyllningsadresser till kungen och är i bibliofilupplagan medbundna. Bilagan är en plansch över bondehären efter en oljemålning av Gustaf Ankarcrona tryckt hos Centraltryckeriet.

Bibliofilupplagan med Carl Larssons egenhändiga signatur.

I8

Björkquist, Manfred; Frykberg J. E.; Granlund, Sten; Flood, Manne [red]. **Bondetåget 1914**. Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. 43 (1) sidor + 2 lösa planscher + bilagd plansch. Bunden i förlagets röda, fina helskinnband med titel i guld på främre pärm. 41 x 29 cm. Pärnarna nötta.

15000 kr

Bibliofilupplagan. Utgiven av Erik Åkerlund. Tryckt i 1000 numrerade exemplar, av vilka detta är nr 385. Som ovan men med dedikation från Carl Larsson till sonen Esbjörn.

Till Esbjörn
från
C.L.
hans far.

BONDE
TÅGET
1914

LYXUPPLAGA

19

Blom, Ernst. *Ofredstid - berättelser från ett krig*. Göteborg, Elanders boktryckeri, 1913. 202 (2) sidor. Häftad. Lätt nött. Skada nedtill på ryggen med pappersförlust. Snedläst. 220 kr

Krigsroman i nationalistisk anda där Sverige måste återerövas från fientliga arméer.

20

[bondetåget] *Bondetåget 1914 - redogörelse angående anslutningen från Södra Älfsborgs län*. Borås, Borås tidnings förlag, 1914. 65 (1) sidor. Häftad. Lätt nött. Omslag med fläckar. 280 kr

Innehåller även en förteckning på 33 sidor över de personer som deltog från Södra Älfsborgs län.

21

[borggårdstalet] *När monarker tala - några historiska paralleller a propos det kungl. borggårdstalet*. Stockholm, Norstedts, 1914. 15 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. Stämpel på främre omslag: "Strängnäs stifts- o läroverksbibliotek". 120 kr

Frisinnade Landsföreningens Småskrifter Nr 5. En arg liten skrift som tar ställning mot kungens borggårdstal och kallar det för "ett oting". På några sidor tar skriften även upp hur man ser på saken i utlandet.

22

[borggårdstalet] *När monarker tala - några historiska paralleller a propos det kungl. borggårdstalet*. Stockholm, Norstedts, 1914. 15 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 140 kr

Frisinnade Landsföreningens Småskrifter Nr 5. En arg liten skrift som tar ställning mot kungens borggårdstal och kallar det för "ett oting". På några sidor tar skriften även upp hur man ser på saken i utlandet.

23

Branting, Hjalmar. *Den politiska krisen, dess innebörd, uppkomst och första förlopp - skildrat dag för dag*. Stockholm, Tidens Förlag, 1914. 32 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 260 kr

Hjalmar Branting (1860-1925) redogör i denna skrift för sin syn på bondetåget och borggårdskrisen. Omslagsbilden är gjord av Knut Stangenberg (1871-1955) och förekom även i Söndagsnisse. Bilden är en karikatyr där Sven Hedin håller upp en spegel för kungen som däri ser kejsar Wilhelms ansikte. Se denna katalogs omslag för bild.

24

Branting, Hjalmar; Edén, Nils. *Mot den personliga kungamakten - Hjalmar Brantings och prof. Edéns tal vid apanagefrågans behandling i andra kammaren den 7 febr. 1914*. Stockholm, Tidens Förlag, 1914. 15 (1) sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 200 kr

25

Bratt, Karl Axel. **Är det likgiltigt om vi blifva ryssar?** Stockholm, R. W. Statlanders boktryckeri, 1914. 11 (1) sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 280 kr

Vårdkasens småskrifter I. Bratt anser att många efter ett hundraårigt fredslugn glömt de faror som hotar landet. Han varnar för att svenskarna skulle förlora många av sina friheter om de levde under "ryske zarens spira".

26

Brulin, Herman. **Hur skall Sverige kunna försvara sig? Föredrag hållet i Västerås den 18 jan. 1913.** Västerås, Berghs boktryckeri, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 180 kr

Herman Brulin (1875-1960) var historiker och arkivarie. Hans huvudsakliga historiska gärning är inom Karl XII-forskningen. I denna skrift behandlar han försvarsfrågan men även det så kallade Törngrenska förräderimålet och andra spionaffärer.

25

27

Edén, Nils. *Krisen – föredrag i Uppsala den 17 februari 1914*. Stockholm, Norstedt, 1914. 20 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. Stämpel på främre omslag, ”Norra latinläroverkets bibliotek”.

180 kr

Frisinnade landsföreningens småskrifter nr 6, 1914. Nils Edén (1871-1945) var en liberal politiker, professor i historia, riksdagsman 1909–1924, partiledare för Liberala samlingspartiet, statsminister 1917-1920 och landshövding i Stockholms län 1920–1938. Edén gör med detta tal ett sakligt och retoriskt lågmält inlägg i debatten för liberalernas försvarsvänliga sida.

28

Ekgren, E. T. *Ungdomen och försvaret*. Stockholm, Fylgia, 1913. 10 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. Norra latinläroverkets biblioteksstämpel på främre omslag samt på sidan 1 och 8. 140 kr

En försvarsvänlig skrift från Svenska folkförbundets skriftserie.

29

Emeljanoff, Nikolaj. *Rysslands framträngande till Atlanten och de rysk-svenska relationernas framtid - svar på "Ett varningsord" av Sven Hedin*. Helsingfors, Simelii, 1915. 72 sidor + utvikbar karta. Häftad. Lätt nött. Liten skada upptill på ryggen. Kartan i gott skick. 200 kr

Ett av de argument som fördes fram i debatten till varför Ryssland skulle attackera Sverige var att de behövde isfri kust vid de nordliga haven. Emeljanoff argumenter för att Ryssland löser detta problem med järnvägar till de hamnar de redan har. Den utvikbara kartan visar ryska järnvägar som redan är trafikerade samt under byggnad och som projekteras.

30

Ericson, Carl. *Om försvaret af Sveriges självständighet - några synpunkter*. Stockholm, Norstedt, 1911. 64 sidor. Häftad. Gott skick. 200 kr

Carl Ericson (1840-1928) var friherre, militär och politiker. Han gjorde karriär inom det militära och blev generallöjtnant. Ericson var ledamot av andra kammaren mandatperioden 1876–1878. Det var som pensionerad ålderman Ericson gjorde detta tämligen omfattande inlägg i debatten.

31

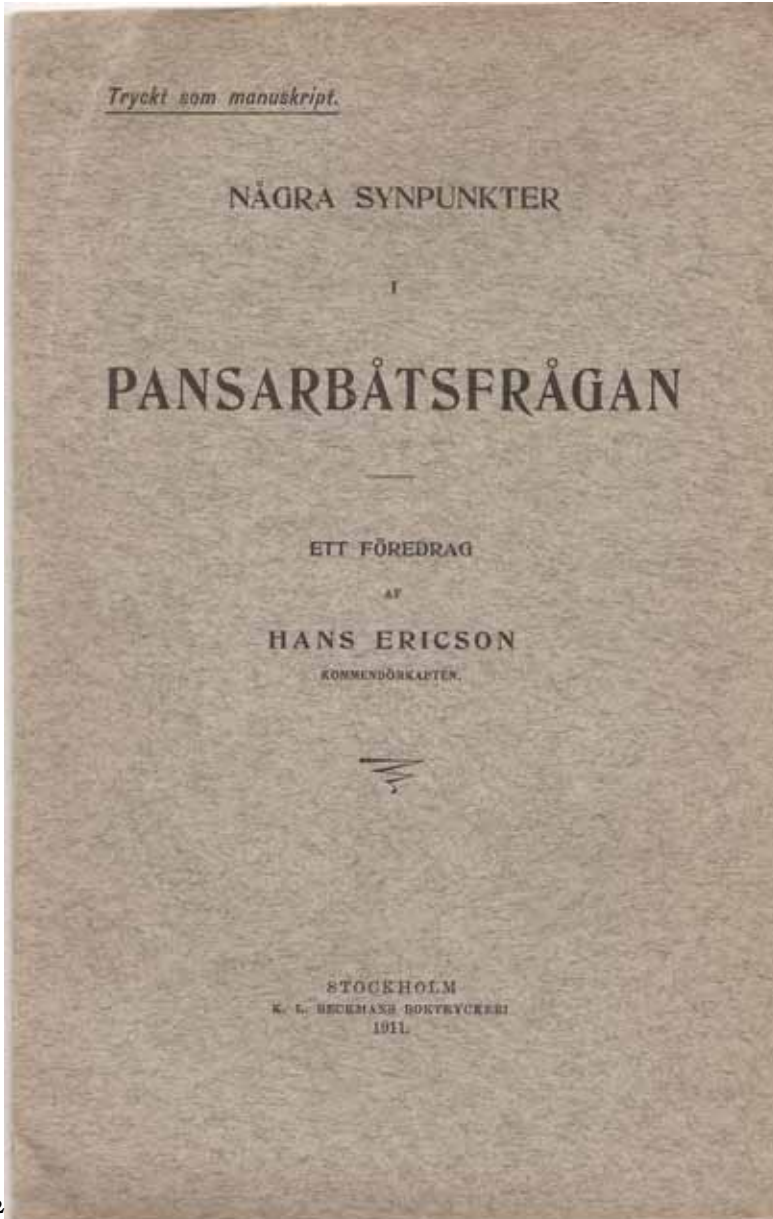
Ericson, Carl. *Tvenne uppsatser*. Separattryck ur Aftonbladet. Stockholm, Aftonbladets tryckeri, 1912. 89 (1) sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 15 x 10 cm. 200 kr

Innehåll: 1. Neutralitetsförsvarets bländverk och existenskampens bistra allvar; 2. Några riktlinjer för utvecklingen av Sveriges lantförsvär.

Ericson, Hans. *Några synpunkter i pansarbåtsfrågan - ett föredrag*.
Tryckt som manuskript. Stockholm, Beckmans boktryckeri, 1911.
20 sidor. Häftad. Lätt nött. 350 kr

Hans Ericson (1868–1945) var 1907–10 sekreterare i försvarskommittén samt deltog 1906–14 som sakkunnig i utredningen av frågor rörande typer för flottans stridsfartyg, flottans stationer, pansarbåtar, kustbefästningar med mera. Införandet i flottan och utvecklingen av pansarfartyg av Sverigetyp kan man till stor del tillskriva honom och hans arbeten.

33

Fahlbeck, Pontus. **Svensk och nordisk utrikespolitik. Folkupplaga.** Stockholm, Fylgia, 1914. 62 (2) sidor + kartblad. Häftad. Gott skick. Ouppsprättad. 160 kr

Kartan visar strategiska järnvägar som är under arbete, beslutade respektive påtänkta i Finland. Pontus Fahlbeck (1850-1923) var framstående historiker, statsvetare och statistiker, konservativ riksdagsman och grundare av den Fahlbeckska stiftelsen i Lund. Liksom Hedin tar Fahlbeck upp frågan om Rysslands strävan mot världshaven. Han går på djupet i frågan om de finska järnvägarna som även de diskuteras av Hedin. Hans retorik är inte fullt lika storslagen och agitatorisk som Hedins men sakfrågorna och argumenten är i princip de samma. Fahlbeck refererar även till skriften "Ett varningsord".

34

[festmarsch] **Bondetågets officiella festmarsch.** Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. 4 sidor. Gott skick. 180 kr

Omslaget med samma motiv som på Bondetågets Minnesskrift, men förminskad. Knut Söderström har tonsatt Ossian-Nilssons dikt Nu komma de svenske. Vers 1, 2 och 4. Teckning (ej omslagsbilden) av Torsten Schonberg.

35

Fleming, Herman. **Villfarelser - Föredrag.** Stockholm, Svanbäcksboktryckeri, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 180 kr

Herman Fleming (1859-1937) var friherre, militär, industrichef och politiker. Han sysselsatte sig mycket med både beskattningsfrågor och försvarsfrågan. 1911 agiterade han kraftigt för F-båten och motionerade 1913 om större enhetlighet i arméns och marinens utrustning med vapen och ammunition samt om anskaffning av ett tidsenligt bergsartilleri. Skriften är naturligtvis försvarsvänlig men tar i huvudsak upp författningsstriden med stöd för kungen.

36

Flodström, Isidor. **Ord i försvarsfrågan till Sveriges arbetare i stad och på land - och till några andra.** Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1914. 57 (3) sidor. Häftad. Gott skick. 160 kr

Isidor Flodström (1856-1939) var statistiker bördig från Hedemora. Han blev byråchef vid SCB och föreståndare för Kommerskollegiums näringsstatistiska avdelning. Han var även medlem av Allmänna försvarsföreningen. Flodström befinner sig inte i någon av de båda försvarsstridsfalangernas ytterkanter. Han har en egen nyanserad bild av hur försvaret skall stärkas.

37

Forchhammer, Olaf. **Jag nekar**. Lund, Skånska centraltryckeriet, 1914. 25 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. Några svaga fläckar på omslagen. 200 kr

Olaf Forchhammer (1881-1964) var stadsingenjör i Köpenhamn. Forchhammer var pacifist och satt fängslad under första världskriget för vapenvägran. Han var styrelseledamot i Dansk fredsförening. Denna pacifistiska argumentationsskrift är översatt till svenska av Albert Wickman.

38

[försvarsfrågan] **Erövrade folks behandling**. Särtryck ur: **Försvarsfrågan**, en handledning, utg. av Svensk tidskrift. Stockholm, Norstedts, 1914. 49 (1) sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 220 kr

Med exempel från Finland, Östersjöprovinserna och Polen beskrivs hur erövrade länder har fått "friheten ersatt av österländskt godtycke och hård framfart". Sensmoralen är naturligtvis att Sverige inte skall gå samma öde till mötes och därför bör rusta sitt försvar.

39

[försvarsfrågan] **Försvarsfrågan - en handledning**. Första upplagan. Stockholm, Norstedts/Svensk tidskrifts redaktion, 1913. 314 sidor. Av förlaget bunden i ett rött klotband med stänkta snitt. Gott skick. 300 kr

Medföljer löst bifogat blad med reklam för andra böcker rörande svenska armén och krigsväsen med mera. Bladet med veck. Svensk tidskrift grundades 1911 i Stockholm under redaktion av professor Eli F. Heckscher och docent Gösta Bagge. Tidskriftens uppgift var främst politisk och säkerhetspolitiken stod från början i centrum för tidskriftens intresse. En av de frågor som behandlades flitigast var just försvarsfrågan. Två år efter grundandet utgav redaktionen denna bok i en upplaga på 19 000 exemplar. Redaktionen menar att den ovilja som finns i landet till att ha ett försvar grundas i att medborgarna inte känner att de har något att värna om. Redaktionen försöker i sitt första kapitel klargöra vilka värden svenska folket egentligen har att försvara. De menar att man kanske vågar "hoppas, att det icke skall bli alltför svårt att övertyga det svenska folket om att de har något att försvara". Boken innehåller ett flertal anonyma bidrag av både civila och militära författare. Innehåll: Sverige är värt att försvara (avd. 1); Sverige kan försvaras (avd. 2); Sverige behöver försvaras med vapenmakt (avd. 3); Försvarsorganisationens grundvalar (avd. 4); Försvaret ruinerar inte Sverige (avd. 5). Exemplet kommer från Biby och familjen Celsing.

40

[försvarsfrågan] **Försvarsfrågan - en handledning.** Andra upplagan. Stockholm, Norstedts/Svensk tidskrifts redaktion, 1914. 314 sidor. Häftad. Lätt nött. 220 kr

Dedikation på främre omslag ”till herr bryggeriägaren D. M. Lyckholm” (ägare till Lyckholms bryggerier i Göteborg). Innehåll: Sverige är värt att försvara (avd. 1); Sverige kan försvaras (avd. 2); Sverige behöver försvaras med vapenmakt (avd. 3); Försvarsorganisationens grundvalar (avd. 4); Försvaret ruinerar inte Sverige (avd. 5).

41

[försvarsfrågan] **Försvarsfrågan - en handledning.** Stockholm, Norstedts/Svensk tidskrifts redaktion, 1914. Tredje upplagan. 314 sidor. Häftad. Lätt nött. 160 kr

Innehåll: Sverige är värt att försvara (avd. 1); Sverige kan försvaras (avd. 2); Sverige behöver försvaras med vapenmakt (avd. 3); Försvarsorganisationens grundvalar (avd. 4); Försvaret ruinerar inte Sverige (avd. 5).

42

[försvarsfrågan] **Några ord i försvarsfrågan.** Stockholm, Norstedts, 1914. 12 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 160 kr

En intressant, anonym liten skrift. Det som gör att denna skrift sticker ut är att Ryssland inte målas upp som de enda stora hotet mot Sveriges trygghet. Här diskuteras det kring oroligheterna på Balkan och hur de kan sprida sig till en storkonflikt som påverkar Sveriges närområde. Även en möjlig konflikt mellan Tyskland och Ryssland nämns och att vårt närområde då hotats genom andra nationers stora flottor som utkämpar strider i vattnen runt Sverige.

43

[försvarsfrågan] **Några ord om flottans betydelse för vårt land.** Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. 2 sidor. 28 x 25 cm. Vikt samt med några små riss och reva i vänster marginal, ca 1,5 cm. 280 kr

Utgiven av Föreningen Sveriges flotta som vill hjälpa bondetågsdelegaterna till rätta och därför bifogat en karta över stockholms spårvagnslinjer på sidan 2.

44

[försvarsfrågan] **Sveriges försvarsmöjligheter och försvarsvillkor.** Stockholm, Fylgia, 1910. 23 (1) sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 160 kr

Handlar bland annat om att Bodens fästning blivit för dyr. Den verkliga kostnaden för själva fästningen blev 15 miljoner.

45

Granlund, Sten. **Hälsning till östgötabönderna i bondetåget 1914 vid samkvämet å Cirkus på Djurgården.** Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. 4 sidor. Lätt nött samt med några veck.

180 kr

Sten Granlund (1871-1917) var journalist, poet och översättare. Han började arbeta för Östgöta Correspondenten 1893, sedan för Sundsvalls-Posten, tidningen Vesterbotten, Svenska Dagbladet och Stockholms Dagblad. Han har bland annat skrivit texten till "Östgötasången" ("Så grant står Östergyllen") och "Norrländ".

46

[gudstjänst]. **Morgongudstjänst vid bondetåget 1914.** Stockholm, Nordiska boktryckeriet, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Endast lätt nött.

160 kr

Innehåller den liturgiska ordningen vid gudstjänsten med olika sånger, psalmer och skriffläsning. Gudstjänsten är utarbetad av John Morén. Skriften avslutas med en rad "fosterländska sånger". Till exempel Dybecks nationalsång, biskop Thomas frihetssång och Geijers Höstsådet med mera.

43

Borggårdstalet.

47

Gustav V (☞ Hedin, Sven; Bennedich, Carl).

Hans Majestät Konungens tal vid Bondetågets hyllning å Stockholms slott fredagen den 6 februari 1914. Stockholm, Norstedts, 1914. 4 sidor. Ett vikt ark. Lätt nött. 400 kr

Borggårdstalet var det tal som Gustav V höll inför tusentals människor på Stockholms slotts borggård den 6 februari 1914 i samband med mottagandet av bondetåget som planerats sedan november 1913. Talet utlöste regeringskris. Det var Hedin och Bennedich, främst Bennedich, som skrev det. Carl Bennedich (1880-1939) var arméofficer och krigshistoriker med särskilt intresse för Karl XII. Han var även militärsakkunring medförfattare till de många försvarspropagandistiska tal som Hedin höll under åren 1913-1914. Ett historiskt tal!

Borggårdstalet som affisch.

48

Gustav V (☞ Hedin, Sven; Bennedich, Carl)

Konung Gustaf V:s tal å Stockholms slotts borggård den 6 februari 1914. Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. Ettbladstryck. Ett ark, 45 x 32 cm. Gott skick. Vikt. 2000 kr

Med texten "Att uppsättas på väggen". Affischer trycktes ofta upp inför tal och ibland efter tal. Dessa är som regel ytterst sällan bevarade. Denna affisch är dessutom i ovanligt gott skick.

48

HANS MAJESTÄT
KONUNGENS
TAL

VID

BONDETÅGETS HYLLNING

Å STOCKHOLMS SLOTT

FREDAGEN DEN 6 FEBRUARI 1914

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET, P. A. NORSTEDT & SÖNER
1914

49

Hammarskjöld, Hjalmar. *Statsminister Hammarskjölds tal i försvarsfrågan vid Föreningen frisinnaade försvarsvänners möte i Sthlm den 22 mars 1914*. Stockholm, 1914. 24 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 200 kr

Utgiven av Föreningen frisinnaade försvarsvänner.

50

Hasselrot, Berndt. *Sverige först och sist – Hvarför afgick ministärens Hammarskjöld?* Stockholm, Nationalförlaget, 1917. 40 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött samt med fuktskador på omslaget och första och sista bladet. 120 kr

Berndt Hasselrot (1862-1930) var konservativ politiker och justitieminister 1914-1917.

51

Heckscher, Eli F. *Försvarets ekonomiska förutsättningar*. Stockholm, Fylgia, 1914. 23 (1) sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 200 kr

Eli Heckscher (1872-1952) var en svensk nationalekonom och ekonomisk historiker. Grundtesen i hans skrift är kort och gott att det är ingen idé att samla i ladorna om man inte sätter lås för dem. Han för även en diskussion om hur försvarsfrågan skall lösas ekonomiskt och gör det helt genom resonerande, utan siffror och diagram.

52

Hedin, Sven. *Andra varningen*. Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1914, 80 sidor. Häftad. 100 kr

I Andra varningen har tonen ändrats något. Jämfört med Ett varningsord har Hedins språkbruk gått från den storslagna, fosterlandsvänliga rustningsivern till att mer likna en domedagsprofet. Läget i Europa har även ändrats under de nästan två år som förlupit mellan skrifterna. Återigen målas Ryssland upp som det stora hotet. Det ryska lynnet och historiska liknelser används för att bevisa poängen. Denna gång sattes siktet ännu högre och man tryckte en miljon exemplar, som i stor utsträckning spreds som bilagor till olika tidningar.

53

Dito · bilaga till Vårdkasen, 100 kr.

54

Dito · bilaga till Nya dagligt allehanda, 100 kr.

55

Dito · bilaga till Sydsvenska Dagbladet, 100 kr.

56

Dito · bilaga till Snällposten, 100 kr.

57	Dito · bilaga till Aftonbladet, 100 kr.
58	Dito · bilaga till Tidningen Halland, 100 kr.
59	Dito · bilaga till Svenska Dagbladet, 100 kr.
60	Dito · bilaga till Sörmlandsposten, 100 kr.
61	Dito · bilaga till Stockholms Dagblad, 100 kr.

Andra varningen med dedikation.

62	Hedin, Sven. Andra varningen . Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1914. 80 sidor. Bunden i ett vitt klotband med stänkta snitt. Lätt nött och solkigt. 750 kr
----	---

Dedikation från Sven Hedin på försättsbladet. "Till Major B. I. Boustedt med uppriktig tacksammhet för det betydelsefulla bidraget, och med utmärkt högaktning. Sven Hedin". Boustedt (1868-1939) var vid denna tid verksam som chef för generalstabens kommunikationsavdelning.

63	Hedin, Sven. Andra varningen . Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1914. 80 sidor. Bunden i ett fint svart klotband. Gott skick. 500 kr
----	--

Exlibris på främre pärms insida - Viktor Åström.

64	Hedin, Sven. Ett ord till Norges folk . Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1914. 32 sidor. Häftad. Gott skick. 240 kr
----	---

Sven Hedins tal i anledning av inbjudan från Det norske studentersamfund. Hedin talar i huvudsak om tryggandet av den skandinaviska halvöns framtid. I stort är det samma argument om hotet från Ryssland som presenteras. Retoriken är dock mer lågmäld och värvande, riktad till ett broderfolk, i stället för hård och agitatorisk som i "Ett varningsord".

65	Hedin, Sven. Ett varningsord . Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1912. Tryckt i 420 000 exemplar. 70 (2) sidor. Häftad. 140 kr
----	---

Det var Sven Hedins egen idé att Ett varningsord skulle tryckas och i så stor upplaga, 420 000 exemplar. Karl-Otto Bonnier var först skeptiskt till att ge ut boken. Boken rimmade illa med Karl-Ottos liberala hållning. Han ville dock inte stöta sig med Hedin som var förlagets guldkalv med flera bästsäljare i ryggen. För att få in till tryck- och produktionskostnaderna

sonderade Hedin bland landets nyrika som kunde tänkas stötta projektet. Mest pengar fick de av redarfursten Axel Ax:son Johnson som bidrog med 73 000 kronor vilket motsvarade en fjärdedel av den totala kostnaden (i dag motsvarande ungefär 3 miljoner kronor). Den 25 januari följde Hedins skrift med som bilaga i mängder av olika tidningar (av vilka några finns representerade som olika poster för denna titel) och trillade i knät på hundratusentals läsare.

- 66 Dito - bilaga till Aftonbladet (med blindpressat ägarmärke - N. C. Mörner, Herrborum). Detta ex även med tryckt ryggtitel vilket saknas på övriga. 170 kr
- 67 Dito - bilaga till Tidningen Halland (med blindpressat ägarmärke - N. C. Mörner, Herrborum). 140 kr
- 68 Dito - bilaga till Norrköpings tidningar. 140 kr
- 69 Dito - bilaga till Stockholms dagblad (med blindpressat ägarmärke - N. C. Mörner, Herrborum). 140 kr.
- 70 Hedin, Sven. **Ett varningsord**. Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1912. 1:a-820:e tusendet. 70 (2) sidor. Häftad. 140 kr
- 71 Hedin, Sven. **Ett varningsord**. Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1912. 1:a-820:e tusendet. 70 (2) sidor. Häftad. 250 kr

Detta exemplar även med innehållsförteckning på sista bladet vilket ej finns i övriga exemplar. På främre omslag även stämplat "Bilaga till Dagen"

65

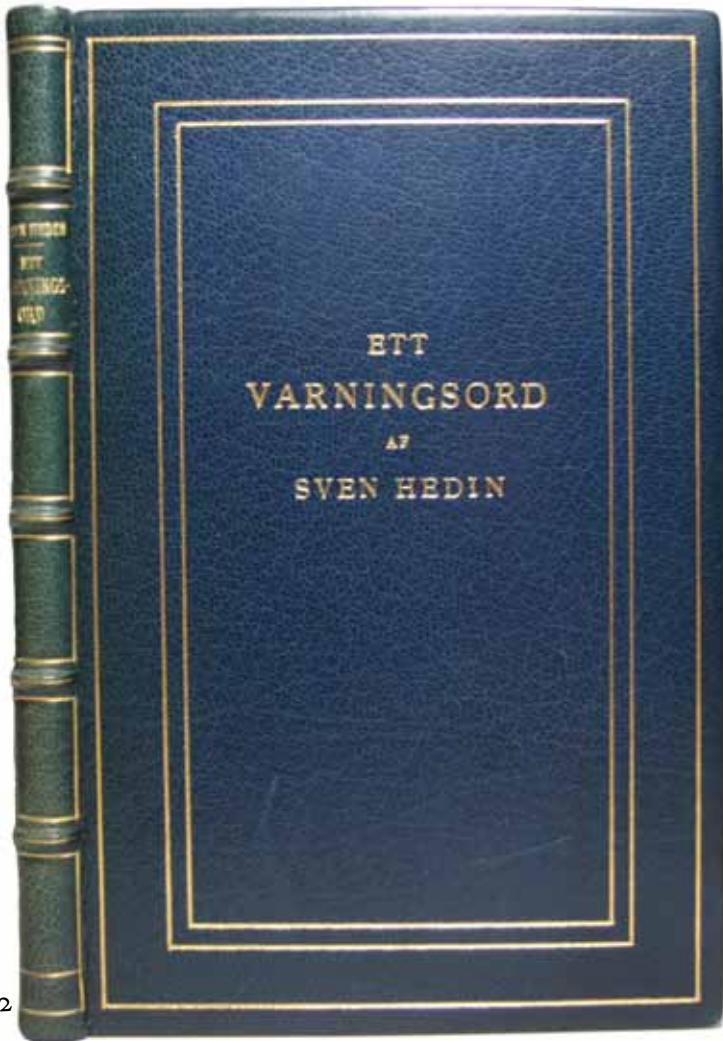
75

Ett varningsord i vackert marokängband.

72

Hedin, Sven. **Ett varningsord**. Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1912. 70 (2) sidor. Mycket gott skick, dock lätt blekt rygg. 1600 kr

Bunden i ett mycket vackert, blått marokängband med fem upphöjda bind samt diskret och smakfullt gulddekorerede pärmar och rygg. Helt guldsnitt och inre denteller. Båda omslagen medbundna. Stämpelsignerad av G. Hedberg.

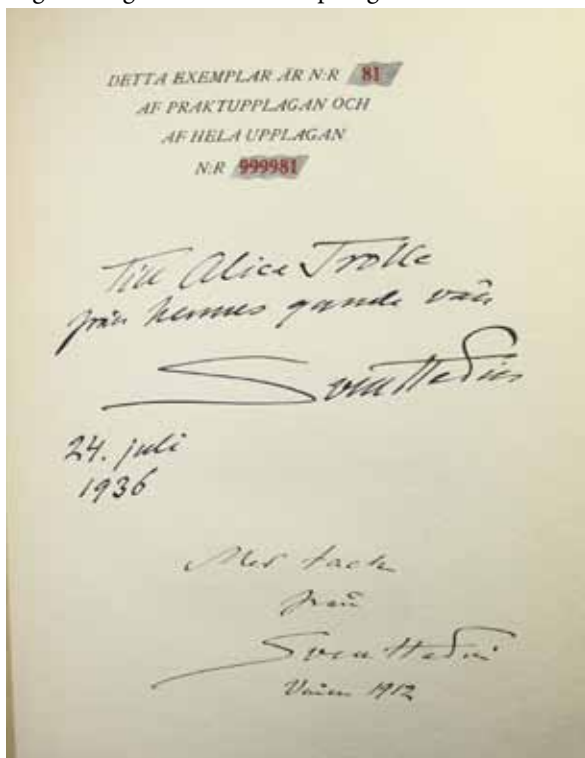
72

Bibliofilupplagan av *Ett varningsord* signerad av Sven Hedin.

73

Hedin, Sven. *Ett varningsord*. Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1912. 83 (8) sidor. 3000 kr

Tryckt i 100 exemplar varav detta är nr 81. Bibliofilupplagan bunden i ett läckert, blått marokängband med fem upphöjda bind samt gulddekor på främre pärm, övre guldsnitt och inre denteller. Pärmarna har även blindpressad dekor. Endast lätt nött. 31 x 22 cm. Den dekorativa utstyrseln är efter teckningar av konstnären Arthur Sjögren. Pappret är handgjordt vid Grycksbo pappersbruk. Tryckningen är verkställd af Bröderna Lagerström Boktryckare. Dedikationer från Sven Hedin till Alice Trolle, både 1912 och 1936! Alice Trolle (1872-1953) utförde under kriget arbete för krigsfångar och sårade samt nödlidande barn. Hon var gift med Eric Trolle (1863-1934) som samarbetade politiskt med Sven Hedin redan i samband med unionsstriden 1905. Han blev 1905 utrikesminister i Karl Staaffs första ministär, men avgick i maj 1906 i protest mot Staaffs politik. En politisk kris uppstod som resulterade i ministärens avgång. Trolle blev därefter utrikesminister i Arvid Lindmans första ministär, men avgick även från den i mars på grund av meningsskiljaktigheter. Mellan 1909 och 1912 hade Eric Trolle olika diplomatuppdrag. Vid sin återkomst till Sverige blev han landshövding i Östergötlands län. Stämpelsignerad av G. Hedberg.

73

Vacker svit av Sven Hedins tal i Hedbergband.

74

Hedin, Sven. *Ett varningsord + Andra varningen + Tal till ungdomskräfter, borgare och bönder + Ett ord till Norges folk.* Stockholm. Albert Bonniers Förlag 1912-1914. 70 (2) + 80 + 122 (2) + 32 sidor. Gott skick. 3000 kr

Fyra uniforma, vackra, röda halvmarokängband med fem upphöjda bind och marmorerade snitt. Hedbergband. Gösta Edströms exlibris på samtliga främre pärmar insida. En vacker svit med Sven Hedins propagandaskrifter.

74

75

Hedin, Sven. **Ett varningsord**. Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1912. 63 (1) sidor. Häftad. Lätt nött. 220 kr

Med tryckt omslag illustrerat av Max Hänel.

76

Hedin, Sven. **Fyra tal**. Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1914. 104 sidor. Häftad. Gott skick. 300 kr

Innehåll:

- Tal vid K.F.U.M.-gymnasternas fest på Cirkus den 2 december 1913.
- Tal vid diskussionsmötet på Cirkus den 14 december 1913. (Inbjudare: de Socialdemokratiska kvinnornas samorganisation).
- Tal till Borlänge Socialdemokratiska ungdomsklubb i folkets hus den 28 december 1913.
- Tal till de Socialdemokratiska ungdomsklubbarna i Medelpads distrikt, Sundsvall den 30 december 1913.

77

Hedin, Sven. **Sven Hedin talar i Dalarna**. Kalmar, Tidningen Barometerns aktiebolags tryckeri, 1913. 8 sidor. 800 kr

Bunden i ett skinnimiterande halvklotband. Titeln tryckt i guld på främre pärms framsida. Gott skick. Gösta Edström exlibris på främre pärms insida.

78

Hedin, Sven. **Tal till ungdomskräter, borgare och bönder**. Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1914. 122 (2) sidor. Häftad. Omslaget är lätt nött och inlagan är i mycket gott skick och uppsprättad. 280 kr

Innehåll:

- Tal till de Socialdemokratiska ungdomsklubbarna på Södermalm den 29 januari 1914.
- Tal vid bondetågsfesten på Skansen den 6 februari 1914.
- Tal till allmoge från södra Sverige på Cirkus den 7 februari 1914.
- Tal till de Socialdemokratiska ungdomsklubbarna i Kramfors och Härnösand den 1 och 2 mars 1914.
- Tal vid ungsvenska förbundets möte i Göteborg den 21 mars 1914.
- Tal till Dalarnas allmoge i Älvdalen, Rättvik, Mora, Orsa och Falun den 24, 25 och 26 mars 1914.

Talet till allmogen från södra Sverige hölls dagen efter borggårdstalet. Hedin talade om att svenskarnas egenskaper förkroppsligades hos karolinerna och framför allt hos Karl XII själv: "Jag har talat till eder om våra stora och stolta egenskaper. Var finnas de samlade hos en enda? Söken i gravarnas skymning, söken efter honom, som framför andra var svenskarnas hövding, emedan deras innersta väsen var i honom förkroppsligat. Känner I hur hans ande åter står upp, känner I behovet av att hans sinne åter blir levande bland oss. Har icke tidens allvar sent omsider gjort det klart för Sveriges barn att

den karolinska anden, glad som samvetsfriden och modig såsom segern är - allena duger i stormar som stunda. Den karolinska anden bar inom sig segerns frö, ty den vågade allt. I haven samlats kring Sveriges konung. Ären I också beredda att efter karolinsk sed med honom bära tyngden av det ansvar, som av varjom och enom utkräver allt till det yttersta.”

79

Hedin, Sven. **Tre tal**. Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1913. Andra upplagan. 59 (1) sidor. Häftad. Lätt nött. 220 kr

Innehåll:

- Tal i kgl. Dalaregementets officersmäss 9 september 1913.
- Tal i Stora Skedevi kyrka 5 oktober 1913.
- Tai i studentföreningen Heimdal i Uppsala 3 november 1913.

I de tre talen har Hedin några teman som han återkommer till men han är även hela tiden väl medveten om mottagaren och anpassar sig därefter. Första talet, som Hedin håller efter inbjudan av regementschefen Fredrik Björkman, är en stämningsfull och poetisk hyllning av den svenska officerskåren. Han staplar nationalromantiska bilder på varandra och appellerar till känslor för fosterlandet i sin försvarspropaganda. Talet fick dock konsekvenser som Hedins inte förutspått. Talet som hölls inför en i princip slutet krets vid Dalaregementets officersmäss den 9 september 1913 gav upphov till den så kallade Faluaffären. Talet blev känt av allmänheten den 15 oktober 1913 genom en artikel i Falu-Kuriren. Den 18 oktober skrev Afton-Tidningen om samma sak, och då fick en större läsekrets reda på innehållet i talet och vad som inträffat. I rummet intill officersmässen fanns musikfanjunkaren Josef Gelhaar, ditkommenderad musikanter, och det var han som spelade en av de viktiga rollerna i dramat. Han svor ed på att han hade hört Hedin säga att regeringen Staaff spelade krona och klave med Sveriges frihet. Falu-Kurirens medarbetare Waldemar Skarstedt gjorde därför en anmälan till chefen för femte arméfördelningen, där han hävdade att regementschefen hade arrangerat ett möte där Hedin hade framfört landsförrådiska idéer. Det viktiga i vittnesberättelsen var dock att Gelhaar sade sig ha hört att Hedin sade: “Och om jag en gång stöter i trumpeten hoppas jag ni är redo och förstår mig.” Gelhaar menade att Hedin därmed hade manat till revolt. Albert Engström skrev: “Vem fan har bett Hedin resa omkring och skräna?” (von Platen 2002). Det hela ledde till en hätsk debatt i tidningar med krav på avgångar, anmälningar, skrivelser till kungen och riksdagen och olika anklagelser i högt och lågt. Björkman blev på egen begäran ställd inför krigsrätt men blev frikänd. Se även kommentaren till Fabian Månssons skrift ”Svar till Sven Hedin”, 1912, nr 138.

Initiativet till talet i studentföreningen Heimdal togs av dåvarande ordförande Erland Hjärne, son till Harald Hjärne. Talet lär ha hållits för en stor och entusiastisk publik med Harald Hjärne och en stor del av hans lärjungar närvarande. Framträdandet i Heimdal blev enligt flera bedömare ett startskott för en stark rörelse inom landets samtliga studentkårer. Närvarande vid talet var även Ivar Andersson (1891-1980) som senare

gjorde karriär som tidningsman och politiker inom högern. Han beskrev tillställningen med orden ”och så denna uppfostrade publik av skråniga studenter och halvgalna fruntimmer som tjöto och applåderade på fel ställe men teo när den verkligt gripande maningen till uppoffring kom”.

80

Hedin, Sven; Arnoldson, K. P.; Ström, Fredrik. **Det militära försvaret - för och mot.** Stockholm, Frams förlag, 1913. 61 (3) sidor. Häftad. Lätt nött. 280 kr

Denna skrift innehåller ett stenografiskt referat från militärdebatten på Cirkus, Stockholm den 14 december 1913. Över 2000 människor besökte mötet som organiserades av Socialdemokratiska kvinnornas samorganisation. Mötet öppnades av organisations ordförande Amanda Frösell. Bland talarna finner vi Emil Söderström, Fredrik Ström (hälsad med livliga applåder), Sven Hedin (hälsad med applåder), K. P. Arnoldson (hälsad med starka applåder), Z Höglund (hälsad med livliga applåder), Emil Larsson, S. Cruse (hälsad med applåder), Starkenberg, Arnoldson och avslutningsvis åter fru Frösell. Mötet avslutades med sång och leverop för socialdemokratin.

Mest anmärkningsvärt är nog Sven Hedins tal i vilket han framhöll att Sverige var hemsökt av ryska spioner. Han menade också att i Norge fanns de som ville återerövra Jämtland, Härjedalen och Bohuslän. Han trodde att det fanns en samverkan mellan Norge och Ryssland. Han uppmanade sina åhörare att inte glömma ”vårt gamla Finland, som i dessa dagar sjunger sina svanesånger under florbekämpade fanor. Det är våra fäders försummelse som i gravarnas skymning bar ansvaret för finnarnas lidanden.” Hedin angrep också dem som strävade ”efter att skilja konungen från krigsmakten och beröva honom det stöd han behöver i sin armé”. Harald Hjärne skrev efteråt till Hedin och tackade för det lysande agitationstalet.

81

Heerfordt, Christian F. **Om formen för ett nordiskt försvarsförbund.** Tryckt som manuskript. Köpenhamn, Nielsen & Lydicke, 1915. 83 sidor. Lätt nött. Tillskrift på främre omslag, ”Riksdagsmannen Hr J Gripenstedt”. Stämpel på främre omslag med texten ”Til privat og fortrolig benyttelse, fra författaren”. 800 kr

Parallel dansk och svensk text. Johan Theodor Gripenstedt (1851-1918) var riksdagsman, och fideikommissarie på Bystad.

82

Heidenstam, Verner von. **Vad vilja vi? - Tal till studenterna på Grand Hotel; Tal vid ankomsten till Uppsala; Föredrag i föreningen Heimdal; Tal på Gillet; Tal vid Östgöta nations uppvaktning.** Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1914. 37 (3) sidor. Häftad. Gott skick. 140 kr

Vem som skrivit kungens borgårdstatal var i många år en väl bevarad hemlighet, och det uppstod snabbt ett ihållande rykte att Verner von Heidenstam skulle ha stått bakom talet. Detta upprepades i tidningar och böcker långt in på 1940-talet. Sven Hedin avslöjade själv på 50-talet att den var han som författat talet tillsammans med Carl Bennedich. I denna skrift återges sex olika tal som Heidenstam faktiskt skrivit och framfört.

83

Hemberg, Oscar; Karlgren, Anton. **Försvarsriksdagen 1914 - de valda och deras väljare, valstatistisk handbok med porträttgalleri.** Stockholm, Åhlén & Åkerlund, 1914. 71 (1) sidor + 32 planscher. Häftad. Nött. Liggande format, 17 x 28 cm. 250 kr

84

Hermelin, Joseph. **Vaknen! Ett försvarspolitiskt föredrag hållet å Folkets hus i Mjölby den 17 mars 1914.** Linköping, Östgöta Correspondentens tryckeri, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 140 kr

Joseph Hermelin (1857-1938) var en svensk friherre, godsägare och riksdagsman med ställning åt höger. Han ger i denna lilla bitska skrift hård kritik mot liberalernas hållning både i försvarsfrågan men även i konstitutionsstriden.

85

Hjärne, Erland. **Frivillighet eller åläggande? - Föredrag vid möte i reservbefälsfrågan å Smålands nation i Uppsala lördagen 24 okt. 1914.** Uppsala, Almqvist & Wiksell, 1914. 30 (2) sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 140 kr

Dedikation på främre omslag till ”Dr Gunnar Rudberg tillgifnast från vännen författaren”. Erland Hjärne (1887-1969) var historiker. Han tillhörde före 1914 en krets politiserande studenter i Uppsala som vände sig mot partiväsen, parlamentarism och demokrati, men särskilt mot socialismen. Han var mycket verksam under bondetågs- och borggårdskrisåret 1914. Han skrev även det tal som studenterna höll för kung Gustaf V 1914.

86

Hult, Ivar. **Vår härordning.** Stockholm, Norstedts, 1911. 42 sidor. Häftad. Omslagen lätt nötta och solkiga vid kanterna. Ouppsrättad. 140 kr

87

Huselius, G. **Försvaret främst! - Föredrag hållet vid sammanträde den 1 mars 1914 med Föreningen frisinnade försvarsvänner.** Stockholm, Fahlcrantz, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. Några små fläckar på främre omslag. 140 kr

88

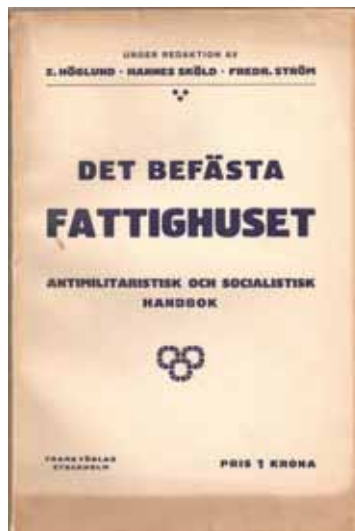
Höglund, Zeth; Sköld, Hannes; Ström, Fredrik [redaktörer]. **Det befästa fattighuset - antimilitaristisk och socialistisk handbok.** Stockholm, Frams förlag, 1913. 1:a upplagan. 166 + VI sidor. Häftad. Lätt nött. Främre omslag delvis missfärgat. 650 kr

Zeth Höglund (1884-1956) var vänsterradikal ordförande i Socialdemokraternas ungdomsförbund och antimilitarist. Senare blev han riksdagsledamot (andra kammaren) 1915-1917 och 1929-1940, chefredaktör för Social-Demokraten 1936-1940 samt finansborgarråd i Stockholm 1940-1950. Han var energisk debattör i försvarsfrågan. Höglund dömdes till fängelse 1916 för antimilitaristisk propaganda och bröt 1917 med socialdemokratin och bildade Sveriges första kommunistiska parti. Var god vän med Lenin. Det befästa fattighuset är en antimilitaristisk kampskrift som det Socialdemokratiska ungdomsförbundet utgav 1913. I denna bok klargjorde man den principiella grundvalen för sin ställning till militarismen, dess ekonomiska samband med den kapitalistiska utvecklingen och dess politiska samband med kapitalets klassherravälde. Fortfarande gällde den gamla tesen, att arbetarklassen inte hade något fädernesland, varför man också intog en helt försvarsnihilistisk ståndpunkt, "inte en man, inte ett öre till försvaret". Boken anses av många som den svenska arbetarrörelsens slagkraftigaste skrift genom tiderna och samtidigt den bästa framställningen av den Socialdemokratiska vänsterns position före första världskrigets utbrott.

89

Höglund, Zeth; Sköld, Hannes; Ström, Fredrik [redaktörer]. **Det befästa fattighuset - antimilitaristisk och socialistisk handbok.** Stockholm, Frams förlag, 1914. 2:a upplagan. 128 sidor. Häftad. Omslagen lätt nötta. 400 kr

Detta är andra upplagan av ovan nämnda kampskrift.

89

90

Höglund, Zeth. **Gud eller djävulen?** Stockholm, Frams förlag, 1914. 32 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. Fläckiga omslag.

220 kr

En försvarsliberal skrift som i sin titel tar fasta på ett Hedincitat som lyder "striden gäller gud eller djävulen".

91

[Idun] **Idun, Nr 6 1914.** Stockholm, 1914. 16 sidor. Häftad.

Nött. Ouppsrättad.

200 kr

Utgivare var Johan Nordling. Idun var en svensk veckotidning "för kvinnan och hemmet" som utgavs 1887–1963.

Ur innehållet:

- Se, alla berg och dalar, av Johan Nordling.
- Bondetåget 1914, av Ernst Högman.
- Hvad har Sveriges folk att försvara - och förlora? av Elsa Törne.
- Sveriges bönder i Sveriges historia, av Lydia Wahlström.
- Tornet. Berättelsen om ett bondetåg, av Carl Svenson-Graner.
- Bönderna väntas. Ett litet randkåseri under rustningsdagarna.
- Bref till en död, Af Carl Larsson i By.

92

Jensen, Albert. **Låt ryssen ta oss! Ofosterländsk broschyr för gratispridning.** Stockholm, Ungsocialistiska partiets förlag, 1914.

17 (1) sidor. Klammerhäftad. Lätt nött.

260 kr

Ågaranteckning på främre omslag. Text på främre omslag lyder "När du läst broschyren lämna den till någon kamrat!" Albert Jensen (1879-1957) var journalist, publicist, anarkist, syndikalist och agitator. Som artonåring var han med om att starta en ungsocialistisk klubb i sin hemstad 1897. Från 1916-1917 satt han sitt första år i fängelse efter en antimilitaristisk aktion. Det blev fler turer i fängelse för Jensen. 1913 representerade han SAC vid den första internationella syndikalistkongressen i London. Jensen arbetade under ett par på olika syndikalistiska tidningar och senare i karriären arbetade han som utrikesredaktör på den då nystartade syndikalistiska dagstidningen Arbetaren, och senare som dess chefredaktör.

93

Johnsson, Olof. **Beslutsamhet - ett ord i försvarsfrågan jämte tillägg om den nu pågående nationella renaissancen.** Skövde,

Strokirks bokhandel, 1911. 83 (3) sidor. Häftad. Gott skick.

220 kr

Detta exemplar med tillägg från sidan 69 och framåt.

94

Johnsson, Olof. **Beslutsamhet - några ord i försvarsfrågan.** Stockholm, A.B. Sandbergs distributionsförlag, 1911. 68 sidor.

Häftad. Lätt nött.

160 kr

95

Juhlin, Anders Julius; Lindström, Per Elof. **Frågor och svar.** Stockholm, Ehrnfrieds boktryckeri, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 160 kr

11 frågor och svar i monarkistisk anda vilka i skriften redovisas i kateketisk stil.

96

Kempe, Frans. **Ett allvarsord.** Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. 7 (1) sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 180 kr

Frans Kempe (1847-1924) var industriman och grundare av MoDo. Han blev utsedd till filosofie hedersdoktor vid Uppsala universitet 1900 samt ledamot av Lantbruksakademien 1902. Han invaldes 1920 som förste hedersledamot av Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien och blev 1922 invald som ledamot nummer 798 av Kungliga Vetenskapsakademien. I denna skrift propagerar han försvarsvänligt.

97

Koch, Martin. **Februaridagarna 1914 - ögonblicksbilder från kristiden.** Stockholm, Tidens Förlag, 1914. 80 sidor. Häftad. Lätt nött. Markeringar i marginalen med rödpenna. 100 kr

Martin Koch (1882-1940) var en svensk författare, journalist och kompositör. Med skönlitterära exempel målar Koch upp bilder på ”vanligt folk”. Högern söker återvinna nu vad den förlorade i valen 1911. ”Med hets och skrämselfagitation, med en smutsflod av lögnar om att ’ryska flottan ligger utanför Stockholm’ och att ’kriget ska börja i nästa vecka’, och med det smygande lömska talet om landsförräderi och ryska mutor åt folkpartiernas ledare, med alla medel, även de farligaste och mest samvetslösa, söker man jaga skräck i folket och driva dem åter i högerens armar, sökande där sitt fasta försvar” (citat från sidorna 79-80).

98

Kock, Ragnar. **För och emot - Några samtal mellan två bönder.** Stockholm, Kommitterade för Sveriges fasta försvar, 1913. 31 (2) sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 120 kr

Skönlitterär dialog rörande försvarsfrågan.

99

[konstauktion] **Konstauktionen för pansarbåten - 26.-27. april 1912.** Stockholm, Norstedts, 1912. 30 (2) sidor. Häftad. Lätt nött. 400 kr

Delvis noterad med uppnådda priser och köpare. Totalt 898 poster. Förutom konsten även en spännande diverseavdelning med allt från sedlar, pergamentbrev, sigillsamlingar och assignater till renhorn, lappskor, lappstav, medaljonger och vapen.

[kulspruta] *Kulsprutan i försvarets tjänst - några studier och anteckningar af Fosterlandsvän.* Stockholm, Sandbergs bokhandel, 1914. 24 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 480 kr

Innehåller en kort historik över eldhandvapen i allmänhet och kulsprutan i synnerhet. Innehåller även en beskrivning över kulsprutans användning i flera krig under 1800- och 1900-talet. Den moderna kulsprutans användning och dess förträfflighet framhålls. Skriften avslutas med en redogörelse över hur våra grannländer använder sig praktiskt och organisatorisk av kulsprutan. Mellan raderna ligger att vi inte får ligga efter våra grannar i användandet av kulsprutan och att frågan kommit i skymundan bakom den stora frågan om pansarbåtarna.

IO1

[kulsprutefonden] **Försvarsfrågans snara och lyckliga lösning.** Stockholm, A-B Hasse W. Tullbergs boktryckeri, 1914. 1 sida på gult papper. 11 x 14 cm. 400 kr

Vädjan om att skicka frimärken för försändning av propagandaskrifter. Eventuellt överskott går oavkortat till Kulsprutefonden. Uppropet är skrivet av Gustaf Östberg och Victor Frestadius.

IO2

[kungstelegram] **Svenska hälsningar till konungen - framförda af bondetåget 1914.** Stockholm, Norstedts, 1914. 32 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 120 kr

Porträtt på kung Gustav V och drottning Viktoria. Innehåller telegram till kungen, t. ex: "Starka, dyrkfria lås för Sveriges stugal!" från Pastor Georg Bergfors, Vittangi. Även telegram från Sven Hedin, Gösta Mittag-Leffler, Riksantikvarien Montelius, 78 hamburgersvenskar, Axel Fahlcrantz, Karl Herlitz, Manfred Björkquist, J. E. Frykberg samt många fler.

IO3

[kungstelegram] **Svenska hälsningar till konungen - framförda af bondetåget 1914.** Stockholm, Norstedts, 1914. 32 sidor. Bunden i ett blått klotband med gulddekorerad pärm samt helt guldsnitt. Pärmarna endast lätt nötta medan inlagan är i mycket gott skick. Främre omslag medbundet. 500 kr

Viktor Åströms exlibris på främre pärms insida. Bokbindaren Viktor Åström (1872-1942) var vid denna tid verksam vid Norstedts. Se även kommentar till tidigare objekt.

IO4

[kungstelegram] **Svenska hälsningar till konungen - framförda af bondetåget 1914.** Stockholm, Norstedts, 1914. 32 sidor. Bunden i ett blått klotband med gulddekorerad pärm. Pärmarna endast lätt nötta medan inlagan är i mycket gott skick. Omslag ej medbundet. 400 kr

På försättsbladet står skrivet "Professor Richert / till minne af / den 6 februari 1914 / tacksamt / Victor Frestadius". "Jämte huvudupplaga, 30 000 ex. är tryckt en särskild upplaga i 100 exemplar, hvaraf detta är nr 93." Se även kommentar till tidigare objekt.

105

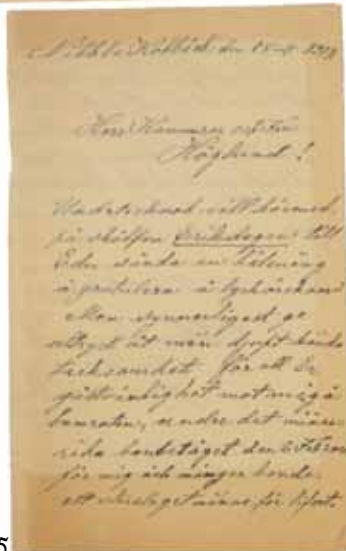
[kvarterkort och tackbrev] **Kvarterkort för medlem No ... Af Bondetåget 1914.** Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. Blankett, 14,5 x 22,5 cm.

Gällande för en Lagerberg från Kolbäck att gratis husera hos Erik Höglund boendes på Hötorget nr 13.

+

Tackbrev till Erik Höglund i Stockholm som inhyste bonden Lagerberg. Daterat 18/5-1914. Ett vikt ark på 4 sidor, sista två sidorna blanka. 1000 kr

".../ Men synnerligast att ge uttryck åt min djupt kända tacksamhet för all er gästvänlighet mot mig å kamraten, under det minnesrika bondetåget den 6 februari för mig och mången bonde, ett storslaget minne för livet. Skulle det någon gång passa för herrskapet (borgerskapet) att resa ut för att se den lille bondens hem, så var välkomna på det huset förmår – kan hämta med skjuts. /.../”

105

106

Larsson, Hans. **Vänstersynpunkter**. Stockholm, Albert Bonniers Förlag, 1914. 28 sidor. Häftad. Gott skick. 180 kr

Hans Larsson (1862-1944) var filosof vid Lunds universitet.

107

Laurell, E. **Den mig ärar, honom vill jag ock ära. Predikan vid Riksdagens öppnande 1914**. Stockholm, Kyrkans diakonstyrelse, 1914. 14 sidor. Lätt nött. 160 kr

Emanuel Laurell (1845-1931) var präst och vid tidpunkten för talet komminister i S:t Johannes församling. Laurell är direkt försvarsvänlig i sin predikan. ”Ny ifver att försvara fädernesland och frihet har börjat upplamma. Detta är hoppingivande.” Han talar även om ”män burna af glödande fosterlandskärlek”.

108

Laurin, Carl G. **Svensk själfpröfning**. Stockholm, Norstedts, 1912. 118 sidor. Bunden i ett vackert, grönt marokängband med fem upphöjda bind, guddekorerad rygg och pärmar samt helt guldsnitt och inre denteller. Exlibris på främre pärms insida, ”Gustaf Sperlings bok”. Ägaranteckning på försättsbladet: Gustaf Sperling / Stockholm den 5 sept. 1916. Gott skick.

500 kr

”Af denna bok är tryckt en upplaga å japanskt papper i 50 exemplar, hvaraf detta är n:r 4.” Ytterligare två upplagor utkom samma år.

109

Liljedahl, Ernst. **Är Sverige värdt att försvara?** Stockholm, Fylgia, 1912. 14 (2) sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 160 kr

Ernst Liljedahl (1869-1937) var militär, skriftställare och liberal politiker.

110

Lindman, Arvid. **Grundlag och försvar – föredrag i Norrköping söndagen den 22 februari 1914**. Stockholm, Nya tryckeri-aktiebolaget, 1914. Klammerhäftad. Gott skick. 180 kr

Arvid Lindman (1862-1936) var en svensk högerpolitiker, sjömilitär och industriledare. Han var riksdagsman 1905–1935, statsminister 1906–1911 och 1928–1930, partiledare för Allmänna valmansförbundet 1912–1935 och för Lantmanna- och borgarepartiet 1913–1935. Lindman var ordförande för F-båtsinsamlingen. För Lindman var utrikespolitiken och försvarsfrågan oskiljaktiga och han hade ett starkt band med kungen. Grundläggande för Lindmans syn var det orubbliga fasthållandet vid neutralitetspolitiken. Innan Lindman gick in i politiken var han vd för bland annat Iggesund bruk och LKAB, en tid även generaldirektör för Telegrafstyrelsen.

- III** Lindman, Arvid. **Några ord i Sveriges försvarsfråga - tal i Upsala den 12 febr. 1912.** Stockholm, Nya tryckeri-aktiebolaget, 1912. 24 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 120 kr
- II2** Lindman, Arvid. **Politiskt föredrag i Göteborg den 5 juni 1913.** Stockholm, Nya tryckeri-aktiebolaget, 1913. 22 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 160 kr
- II3** Lindman, Arvid. **Liberalerna och försvaret - föredrag i Malmö och Hässleholm den 8 mars 1914.** Stockholm, Nya Tryckeri-Aktiebolaget, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. Främre omslag något missfärgat. 160 kr
- II4** Lindman, Arvid. **Tal vid 1914 års remissdebatt i andra kammaren.** Stockholm, Nya tryckeriaktiebolaget, 1914. Klammerhäftad. 16 sidor. Lätt nött. Understrykningar och markeringar i marginalen med blå och röd penna. 120 kr
- II5** Lindman, Arvid. **Sveriges frihet! Föredrag i Hedemora den 14 och i Stora Tuna den 15 mars 1914.** Stockholm, Svanbäcks boktryckeri, 1914. 20 sidor. Gott skick. 160 kr
- II6** Ljungberg, Einar. **Antimilitaristisk katekes - med kort utveckling.** Stockholm, Frams förlag, 1914. Första upplagan. 16 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 280 kr
- II7** Ljungström, Ernst. **Sång till Sverige.** Stockholm, Centraltryckeriet, 1915. 4 sidor. Ett vikt ark. 34,5 x 26,5 cm. Lätt nött. 160 kr
 ”Säljes till förmån för försvaret.” Proveniens ”A. Hultmark”.
- II8** Lybeck, Otto. **Försvaret, flottan och F-typen.** Stockholm, Norstedts, 1911. 51 sidor. Häftad. Gott skick. 240 kr

Otto Lybeck (1871-1947) gjorde snabb karriär som sjömilitär. Blev försvarsminister 1921 och författade ett flertal böcker om sjökrig och sjökrigshistoria.

I19

Melander, Henning. **Det allmänna värnpliksystemet och regeringsseden.** Huddinge, Författarens förlag, 1914. 17 (1) sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 140 kr

I20

Melsted, Henning von. **Kunna vi begära försvarsintresse av arbetareklassen? Första upplagan.** Föredrag hållet i Viktoriasalen den 14 januari 1914. Stockholm, Albert Bonniers Förlag, 1914. 42 sidor. Häftad. Gott skick. 180 kr

Henning von Melsted (1875-1953) hyste i unga år radikala vänsteråsikter både inom politiken och sociala frågor. Han gav ut skriften *Fallet Tänk först - handla sedan! Hvad vill Sveriges folk?* 1908. Skriften försvarade ett antimilitarisk flygblad som han även lät publicera. För det dömdes han till tre månaders fängelse. Några år senare gjorde Melsted en helomvändning. Hos den forne ungsocialisten hade en stark fosterlandskänsla och försvarsvilja växt fram, och han anslöt sig nu till föreningen Frisinnade försvarsvänner. Han höll flera tal i frågan varav några även publicerades. Titeln på denna skrift avslöjar ett av hans stora teman, nämligen att övertyga arbetarna att Sverige var värt att försvara. Han ansåg att man inte kunde begära ett nationellt sinnelag hos arbetarna, om inte samhället genomförde stora sociala reformer. Melsted är dock kanske mest känd som författare och advokat.

I21

Melsted, Henning von. **Kunna vi begära försvarsintresse av arbetareklassen? Andra upplagan.** Föredrag hållet i Viktoriasalen den 14 januari 1914. Stockholm, Albert Bonniers Förlag, 1914. 42 sidor. Häftad. Gott skick. 140 kr

I22

Melsted, Henning von. **Kunna vi begära försvarsintresse av arbetareklassen? Fjärde upplagan.** Föredrag hållet i Viktoriasalen den 14 januari 1914. Stockholm, Albert Bonniers Förlag, 1914. 42 sidor. Häftad. Främre omslag solkigt i marginalerna, i övrigt gott skick. 140 kr

I23

Melsted, Henning von. **Missbrukad folkvilja.** Stockholm, Bondetågets försvarsförbund, 1914. 19 (1) sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 140 kr

Bondetågets försvarsförbunds upplysningsserie. Blindpressat ägarnamn - N. C. Mörner. Exemplet kommer från Herrborum.

I24

Melsted, Henning von. **Spioneri.** Stockholm, Norstedts, 1914. 12 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 160 kr

I25

Melsted, Henning von. **Sveriges fara**. Stockholm, Albert Bonniers Förlag, 1914. 46 sidor. Häftad. Solkiga omslag. I övrigt gott skick.
120 kr

Stridsskrift mot Ryssland och arbetarrörelsen. Blindpressat ägarnamn på främre omslag - N. C. Mörner. Exemplet kommer från Herrborum.

I26

[militärnyheter] **In- och utländska militärnyheter. Veckonyheter från Sveriges och utlandets arméer och mariner**. Lördagen den 31 januari. Årgång 4. Bondetägsnummer. Stockholm, Stockholms tryckeri, 1914. 8 sidor. 34 x 24 cm. Exemplet är nött och vikt två gånger.
200 kr

Rubrikerna lyder Kring eder som länken nationens öden; Till Sveriges bönder; Då låset för bondens lada ej göres tillräckligt starkt.

I27

[minnesblad] **Minnesblad från "bondetåget" 1914 - deltagarna från Loftahammar**. Västervik, Ekblad & co boktryckeri, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Gott skick.
450 kr

Trevlig liten skrift i liggande format med bland annat 19 porträtt på deltagare.

I28

[minnesskrift] **Bondetåget till Stockholm den 6 februari 1914**. Stockholm, C. A. V. Lundholm A.B, 1914. 104 sidor. Häftad. Illustrerad. Lätt nött. Skador i ryggen, bakre omslag löst till hälften samt veckat.
100 kr

“Med porträtt af konungen jämte talrika illustrationer från bondetåget samt afbildningar af adresserna och budkaflen.”

I29

[minnesskrift] **Fram, fram, bondemän! Minnes- och maningsord till bondetågets ledamöter**. Stockholm, Norstedts, 1914. 48 sidor. Klammerhäftad. Gott skick.
120 kr

En redogörelse i berättande stil över bondetåget. Beskrivs målande hur det såg ut och förlöp under dagen den 6 februari 1914. Innehåller porträtt på flera svenska kungligheter.

130

[minnesskrift] **Fram, fram, bondemän! Minnes- och maningsord till bondetågets ledamöter.** Stockholm, Norstedts, 1914. 48 sidor. Bunden i ett blått klotband med gulddekorerad pärm. Pärmsarna endast lätt nötta medan inlagan är i mycket gott skick. Främre omslag medbundet. Viktor Åströms exlibris på främre pärms insida. 400 kr

En redogörelse i berättande stil över bondetåget. Beskrivs målande hur det såg ut och förlöp under dagen den 6 februari 1914. Innehåller porträtt på flera svenska kungligheter.

131

Mittag-Leffler, Gösta. **Efterskrift till tal af professor Mittag-Leffler vid middag af honom given för bondetågsmedlemmar.** Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. 2 sidor. Gott skick. 180 kr

Gösta Mittag-Leffler (1846-1927) var professor i matematik och en mångfacetterad och färgstark personlighet samt Sveriges mest inflytelserika och framgångsrika matematiker. Politiskt befann han sig på yttersta högerkanten. Han var en av de mest radikala nationalisterna under försvarstriden. Han var även den som startade traditionen att den 11 december ha en stor fest för Nobelpristagarna.

132

Mittag-Leffler, Gösta. **Tal inför ett 50-tal medlemmar af bondetåget d. 7 febr. 1914.** Stockholm, Aftonbladets tryckeri, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 160 kr

133

Mittag-Leffler, Gösta. **Tal till Stockholms studenter d. 17 mars 1914.** Stockholm, Djursholms bokhandel, 1914. 24 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 180 kr

134

Mittag-Leffler, Gösta; Tamm, Gösta. **Stenar i försvarets väg - två allvarliga anklagelser mot hr Karl Staaff. Hr Gösta Tamms tal i Nyköping den 14 mars 1914; prof. G. Mittag-Lefflers tal till Stockholms studenter den 17 mars 1914.** Helsingborg, Schmidts boktryckeri, 1914. Klammerhäftad. Lätt nött. 120 kr

135

Mittag-Leffler, Gösta. **Ur professor Mittag-Lefflers tal den 17 mars 1914 i Stockholm.** Stockholm, Andrén & Holms boktryckeri, 1914. 1 sida. 36 x 17 cm. 220 kr

136

Montelius, Alvar. *Kungen har frågat*. Uppsala, Almqvist & Wiksell, 1914. 4 sidor. Lätt nött. Varit vikt. 28,5 x 14,5 cm.

160 kr

Alvar Montelius (1880-1949) var jurist. Montelius försvarar kungens agerande och framför moderat försvarsvänliga åsikter.

137

Montelius, Oscar. *Sveriges bönder - historisk återblick*. Stockholm, Ivar Haeggströms boktryckeri, 1914. Klammerhäftad. Nött. Omslagen nästan helt lösa.

180 kr

Särtryck ur Nordisk tidskrift 1914. Historisk tillbakablick och propagandaskrift till uppmuntran för svenska bönder och bondetäget.

138

Månsson, Fabian. *Svar till Sven Hedin*. Gävle, Tryckeri- & tidningsföreningens boktryckeri, 1912. 46 (1) sidor. Häftad. Gott skick.

160 kr

Fabian Månsson (1872-1938) var vänstersocialistisk fiskarson. Till en början grovarbetare och springpojke gjorde han sedan karriär som journalist, politisk författare och riksdagsledamot på vänsterkanten. Skrev ofta under pseudonymen Dacke. Under sin tid i Socialistiska ungdomsförbundet tar han avstånd från Hinke Bergegrens och de stora delarna av Socialistiska ungdomsförbundets försvarsnihilism. Månsson förespråkar i stället en kompromissvänlig antimilitarism. "Vi måste bekämpa militarismen på alla möjliga sätt, men vi måste dock hålla på försvaret". Ett argument var att arbetarklassen enligt Månsson måste slå vakt om nationens kulturella värden, som många tänkte sig skulle raseras vid en rysk ockupation. Senare rörde sig Månsson mot en mer försiktig antimilitarism. Månsson var en flitig skribent i försvarsfrågan från omkring 1903. Han mest uppmärksammade skrift är just denna som är ett direkt svar på Sven Hedins skrift "Ett varningsord". Det är en polemisk skrift där Månsson pläderade för ubåtsförsvar istället för pansarbåtar och skriften blev därigenom ett direkt inlägg i den pågående F-båtsdebatten. Månssons argumentering för u-båtar, dvs för regeringslinjen, gick i den folkligt romantiska stilen med inslag av förakt för överheten: "undervattensbåtar ha det felet, att det är svårt att ha amiraler och kommandörer ombord på dem /.../ på en undervattensbåt måste det vara unga, kraftiga kaptener och ingenjörer, som äro vakna och pigga". Månsson var även aktiv i den så kallade Faluaffären som omnämns mer ingående under kommentaren till Sven Hedins skrift "Tre tal" (se nr 79). Månsson gick i hård polemik med Hedin i Arbetarbladet och kritiserar även de inblandade officerarna vid regementet, som han ansåg borde ställas inför krigsrätt. Skarp kritik riktades även mot regeringen, som han rekommenderade att "inte låta sig behandlas som en "torktrasa" av underordnade ämbetsmän och att försäkra sig om Hedins person så att denne inte gavs ytterligare tillfälle att tillfoga landet skada".

I39

Möller, Gustav. **Sven Hedin - en falsk profet! En granskning av hans "varningsord"**. Stockholm, Tiden, 1902. 43 (1) sidor. Häftad. Gott skick. Liten skada nedtill på rygg, ca 1 cm. Litet veck på bakre omslag. 220 kr

Gustav Möller (1884-1970) var socialdemokratisk politiker och mest känd för sin roll som socialminister. Det är Gustav Möller som myntat uttrycket "Varje förslösad skattekrona är en stöld från folket".

I40

Nyblom, Knut. **Sång till Bohuslänningarne - februari 1914**. Stockholm, Stellan Ståls tryckeri, 1914. 4 sidor. Ett vikt ark. Lätt nött. 280 kr

I41

Nycander, Fredrik. **Bönderna - en dikt tillägnad Bondetåget 1914**. Stockholm, Ivar Haeggströms boktryckeri, 1914. (4) sidor. Häftad. Lätt nött. 160 kr

I41b

Ossian-Nilsson, K. G. **När klockorna klämta - med landstormen, rön och funderingar**. Stockholm, Åhlén & Åkerlund, 1914. 63 (1) sidor. Häftad. Nött. 100 kr

I42

(Palme, Olof). **Bokauktionen för pansarbåten, katalog. En krets studenter i Uppsala, jämte några deras vänner, låta till förmån för pansarbåten försälja delar af sina bibliotek å en offentlig auktion, som äger rum måndagen den fjärde och tisdagen den femte mars 1912 med början kl. 2,30 e.m. (precis) uti Grand hotells stora sal i Stockholm [...] hela behållningen kommer att oafkortat öfverlämnas till Svenska pansarbåtsföreningen. + Svenska pansarbåtsföreningen i Stockholm - redogörelse öfver verksamheten under år 1912. + Medlemskort i Svenska pansarbåtsföreningen**. Stockholm, Fylgia, 1912. Stockholm, R. W. Statlanders boktryckeri, 1913. (8) 99 (1)+ 22 sidor + medbundet medlemskort. Bunden i ett ganska nött halvskeinband med fem upphöjda bind, marmorerade snitt och marmorerade pärmpapper i blått. En del skavskador på ryggen. Med Pansarbåtsauktionens exlibris på helt ark, medbunden innan titelbladet. 1200 kr

Exlibriset är formgivet och tecknat av Olle Hjortzberg. Boken är tryckt i 25 numrerade exemplar på bättre papper, varav detta är nr 10. Medbundet finns den tämligen svåra skriften Svenska pansarbåtsföreningen i Stockholm - redogörelse öfver verksamheten under år 1912. I den 22-sidiga lilla skriften finner vi styrelseberättelse, revisionsberättelse och statistiska

uppgifter. De statistiska uppgifterna tar största platsen och ger intressant information om bidragsgivare till pansarbåten. Medbundet i boken finns även ett medlemskort för medlemskap i Svenska pansarbåtsföreningen. Medlemskapet avser Direktör Emil Boberg i Stockholm. På ena sidan av medlemskortet avbildas en pansarbåt av F-typ. Kortet är skickat som brev med frimärke och stämpel. Bläcket från stämpel syns även delvis på sidan med bild av pansarbåten. Auktionen kom till stånd som en del av pansarbåtsinsamlingen och bokauktionskatalogen innehåller både äldre och nyare litteratur, varav en del av den senare har inskrifter av sina författare. Auktionen inbringade totalt ca 15000 kronor.

I43

(Palme, Olof). *Bokauktionen för pansarbåten, katalog. En krets studenter i Uppsala, jämte några deras vänner, låta till förmån för pansarbåten försälja delar af sina bibliotek å en offentlig auktion, som äger rum måndagen den fjärde och tisdagen den femte mars 1912 med början kl. 2,30 e.m. (precis) uti Grand hotells stora sal i Stockholm [...] hela behållningen kommer att oafkortat öfverlämnas till Svenska pansarbåtsföreningen. Stockholm, Fylgia, 1912. (8) 99 (1) sidor. Häftad. Lätt nött. Ouppsprättad. Med Pansarbåtsauktionens exlibris inklistrat på titelbladet.*

600 kr

Exlibriset är formgivet och tecknat av Olle Hjortzberg. Boken är tryckt i 25 numrerade exemplar på bättre papper, varav detta är nr 11. Auktionen kom till stånd som en del av pansarbåtsinsamlingen och bokauktionskatalogen innehåller både äldre och nyare litteratur, varav en del av den senare har inskrifter av sina författare. Auktionen inbringade totalt ca 15000 kronor.

I44

(Palme, Olof). *Bokauktionen för pansarbåten, katalog. En krets studenter i Uppsala, jämte några deras vänner, låta till förmån för pansarbåten försälja delar af sina bibliotek å en offentlig auktion, som äger rum måndagen den fjärde och tisdagen den femte mars 1912 med början kl. 2,30 e.m. (precis) uti Grand hotells stora sal i Stockholm [...] hela behållningen kommer att oafkortat öfverlämnas till Svenska pansarbåtsföreningen. Stockholm, Fylgia, 1912. (8) 99 (1) sidor. Häftad. Lätt nött. Små skador på ryggen. Några diskreta anteckningar i blyerts på främre omslag och i inlagan. Med Pansarbåtsauktionens exlibris inklistrat på titelbladet.*

700 kr

Exlibriset är formgivet och tecknat av Olle Hjortzberg. Exlibris på främre omslags insida: Oscar Arweson. Proveniens Sten Leijonhufvud med hans namnteckning på främre omslag och titelblad. Tryckt i 25 numrerade exemplar på bättre papper, varav detta är nr 8. Auktionen kom till stånd

som en del av pansarbåtsinsamlingen och bokauktionskatalogen innehåller både äldre och nyare litteratur, varav en del av den senare har inskrifter av sina författare. Prisnoterad fram till nr 834 av totalt 1310 nr. Auktionen inbringade totalt ca 15000 kronor.

145

(Palme, Olof). **Bokauktionen för pansarbåten, katalog. En krets studenter i Uppsala, jämte några deras vänner, låta till förmån för pansarbåten försälja delar af sina bibliotek å en offentlig auktion, som äger rum måndagen den fjärde och tisdagen den femte mars 1912 med början kl. 2,30 e.m. (precis) uti Grand hotells stora sal i Stockholm [...]** hela behållningen kommer att oafkortat öfverlämnas till Svenska pansarbåtsföreningen. + **Bokauktionen för pansarbåten den 4 och 5 mars 1912, viktiga tillägg till katalogen.** Stockholm, Fylgia, 1912. (8) 99 (1) + 8 sidor. Bunden i ett halvskinnband med fem upphöjda bind samt diskret guldekorerad rygg och pärmar. Övre guldsnitt och de övriga snitten oskurna. Pärmarna nötta. Inlagan i gott skick med någon enstaka fläck. Tidningsurklipp rörande auktionen är inklistrade på försättsbladet samt eftersättsbladet och bakre pärms insida. Med Pansarbåtsauktionens exlibris på främre pärms insida.

1800 kr

Exlibriset är formgivet och tecknat av Olle Hjortzberg. Första arbetet tryckt i 25 numrerade exemplar på bättre papper, varav detta är nr 9. Auktionen kom till stånd som en del av pansarbåtsinsamlingen och bokauktionskatalogen innehåller både äldre och nyare litteratur, varav en del av den senare har inskrifter av sina författare. Fullständigt prisnoterad. Det ovanliga 8-sidiga tillägget medbundet på slutet. Helge Lilliestiernas ägarstämpel på främre omslagets insida, smutstitelblad samt på titelbladet. Helge Lilliestierna (1856-1925) ägde Stora Ek i Västergötland Auktionen inbringade totalt ca 15000 kronor. Boken är bunden av Appelgrens bokbinderi i Skara.

146

Palmstierna, Erik. **Kungen mot folket.** Stockholm, Tidens Förlag, 1914. 24 sidor. Klammerhäftad. Omslaget veckat och med skador i ryggen. I övrigt gott skick.

260 kr

Erik Palmstierna (1877-1959) var sjöofficer i grunden. Han blev som politiker sjöförsvarsminister 1917-1920, utrikesminister 1920 samt envoyé i London 1920-1937. Palmstierna etablerade sig snabbt som en av de ledande inom liberala samlingspartiets vänsterflygel. Han debatterade livligt i pressen, främst i DN, men även Aftontidningen, Valfrid Spångbergs radikalliberala blad. Han var mån om sina kontakter över partigränserna och tog 1908 initiativet till ett diskussionsforum för radikala politiker och publicister

på båda sidor om partigränsen. Den informella sammanslutningen, som under ett tiotal år utgjorde ett icke oväsentligt inslag i Stockholms politiska liv, benämndes Vi (efter kallelsernas "Vi samlas ...") eller som man vanligen sa - Palmstiernas klubb. Till kretsens flitigare besökare hörde liberaler som Eliel Löfgren och Assar Åkerman samt socialdemokrater som Otto Järte och Yngve Larsson. Per Albin Hansson deltog liksom Gustav Möller. Ibland infann sig Hjalmar Branting. Karl Staaff höll sig på avstånd. Stundom inbjöds utländska gäster. Efter 1912 svängde Palmstierna själv mot socialdemokratin och kallades då, på grund av sitt högadliga ursprung, för "röde baron".

I47

Pehrsson, Per. **Nationell styrka - tal vid medborgarfäst i Göteborg**
Göteborg, Wald. Zachariassons boktryckeri A.B., 1911. 23 sidor.
Klammerhäftad. Genomgående fuktskada upptill på alla blad.
Dock svag och ej så störande. 140 kr

I48

[program] **Program för bondetåget 1914.** Stockholm,
Centraltryckeriet, 1914. 23 (1) sidor. Klammerhäftad. Lätt nött.
350 kr

Innehåller förteckning på ansvariga personer, allt från kommittén för bondetåget till arbetsutskott och avdelningschefer. Man hittar till exempel de ansvariga för måltidsbiljetter, inkvarteringsanmälan, kortregister med mera. På det följer program för bondetåget samt några punkter som bondetågets medlemmar skall göras uppmärksamma på. På de inledande och avslutande sidorna finns reklam som även den är rolig läsning.

I49

[reklam] **Herrar deltagare i bondetåget!** Stockholm, Statlander,
1914. 4 sidor. Vikt samt hörn bortrivet, ca 1 cm, ingen text- eller
bildförlust. 360 kr

Detta reklamblad delades ut till deltagarna av bondetåget av Aktiebolaget LUX. Man hälsar bondetågsdeltagarna välkomna på LUX-utställningen på Birger Jarls passage. Ena sidan av bladet visar en karta över centrala Stockholm med vägförklaring till utställningen från centralstation. Man väddar till de fosterländska känslorna med slagorden "Gynna svensk industri! Köp svenska varor!"

I50

[rekrytfrågan] **Jämförelse mellan vinterlinjen och sommarlinjen.** Stockholm, Norstedt, 1914. 1 sida. 44 x 28 cm. Gott skick.

+

Sammanhängande eller delad rekrytering? Stockholm, Tryckeriaktiebolaget Fylgia, utan år. 4 sidor. Gott skick.

+

Vinterförläggning eller sommarförläggning? Stockholm, Svanbäckes boktryckeri, 1914. 4 sidor. Gott skick. 400 kr

Tre tryck som rör rekrytutbildningen. De tar upp frågor som övningstidens längd, militära synpunkter, sociala synpunkter med mera.

I51

[samlingsvolym] **Bundna i ett blått klotband utan ryggtitel. Lätt nött.** Totalt ca 280 sidor. 300 kr

Innehåller:

- Ett varningsord, av Sven Hedin, 1912, 70 sidor.
- Andra varningen av Sven Hedin, 1914, 80 sidor.
- Kungamakt eller folkmakt av Frihetsvän, 1914, 16 sidor.
- I nykterhetsfrågan (Några uttalanden av förbundet för medborgarfrihet) 1916, 8 sidor.
- När monarker tala - några historiska paralleller a propos det Kungl. Borggårdstalet 1914, 16 sidor.
- Försvarfrågan och partierna - Tal i Forssa den 25 februari 1912 av Karl Nordlund, 1912, 16 sidor.
- Staaf eller Kungen? (Sten Vägvisare) 1914, 32 sidor.
- "Folknykterhet och Nykterhetsfolk" av Henning von Melsted, 1915, 32 sidor.
- Tyske rikskanslären om läget just nu och fredsutsikterna (tal i den tyska riksdagen den 9 december 1915) 1915, 16 sidor.
- Till Sveriges folk (första kammarens nationella parti och andra kammarens lantmann- och borgareparti ha vid gemensamt sammanträde lördagen den 14 febr. 1914 enhälligt beslutat utfärda följande 4 sidor). 1914, 4 sidor.
- Ett sanningsord, 1914, 4 sidor.
- Sverige inför avgörandet av Axel Rappe, 1916, 14 sidor.

I52

[samlingsvolym] **Bundna i ett gediget, vackert blått halvskeinband med tre upphöjda bind, gulddekorerad rygg och pärmar samt monogram i guld på främre pärm. Guldtexten på ryggen lyder "Valpolitik försvarsriksdagen 1914."** Alla omslag medbundna förutom bakre omslag på sista skriften. Totalt ca 630 sidor.

900 kr

Bunden av N. B. Andersson och spegelmonogramet med bokstäverna "C" och "L".

Innehåller:

- Kungarätt och partityranni, av Helge Almquist, 1914, 21 sidor.
- Valmobilisering, av Josef Asproth, 1914, 45 sidor.
- Ord i försvarsfrågan till Sveriges arbetare i stad och på land - och till några andra, av Isidor Flodström, 1914, 57 sidor.
- Statsminister Hammarskjölds tal i försvarsfrågan vid Föreningen frisinna försvarsvänners möte i Sthlm den 22 mars 1914, av Hjalmar Hammarskjöld, 1914, 24 sidor.
- Andra varningen, av Sven Hedin, 1914, 80 sidor.
- Tre tal, av Sven Hedin, 1913 (andra upplagan), 59 sidor.
- Fyra tal, av Sven Hedin, 1914, 104 sidor.
- Tal till ungdomskräfter, borgare och bönder, av Sven Hedin, 1914, 122 (2) sidor.
- Ett ord till Norges folk, av Sven Hedin, 1914, 32 sidor.
- Vad vilja vi?, av Verner von Heidenstam, 1914, 37 (3) sidor.
- Kunna vi begära försvarsintresse av arbetareklassen? av Henning von Melsted, 1914, 42 sidor.

153

[samlingsvolym] 12 volymer bundna i trevliga, uniforma halvskinnsband med fem upphöjda bind, övre rött snitt, numrering på rygg i guld samt texten "Den politiska striden 1914" i guld på samtliga ryggar. Innehållsförteckning vackert tryckt i guld i skinet på främre pärm, unikt för varje band. Wilhelm Dahlmans exlibris på samtliga insidor av främre pärm. Titeletiketterna nötta och flammiga samt några band med fläckar på ryggen.

3600 kr

Gedigna samlingsband som ger en bred bild av försvarstriden.

Innehåll i översikt:

• Band 1

Program för bondetåget 1914, 1914, 23 (1) sidor.

Fram, fram, bondemän! Minnes- och maningsord till bondetågets ledamöter, 1914, 48 sidor.

Svenska hälsningar till konungen - framförda af bondetåget 1914, 1914, 32 sidor.

Bondetåget till Stockholm den 6 februari 1914, 1914, 104 sidor.

Bondetåget från Malmöhus län, 1914, 255 sidor.

• Band 2

Varer svenske - med konungen för fosterlandet - tal under försvarsrörelsen vintern och våren 1914, 1914, 518 (2) sidor.

• Band 3

Innehåller de sex viktiga talen av Sven Hedin:

Ett varningsord, Tre tal, Andra varningen, Fyra tal, Tal till ungdomskräfter borgare och bönder och Ett ord till Norges folk.

• Band 4-8

Drygt 50 olika politiska tal och broschyrer.

- Band 9

Männen för dagen 1-2, Arvid Lindman, Karl Staaff, Hjalmar Branting, Hjalmar Hammarskjöld, av Erik Thyselius.

- Band 10-11

13 politiska broschyrer av vilka flera saknas i katalogen i övrigt.

- Band 12

Fjärde upplagan av "Försvarsfrågan – en handledning", och "Flottan och Karlskronalinjen" av Lindström.

154

Schürer von Waldheim, Max. **Bondetåget från Malmöhus län 1914**. Malmö, A. B. Lundgrens söners boktryckeri, 1914. Första upplagan. 255 (1) sidor. Häftad. Nött. Snedläst. Fläckar. 100 kr

155

Schürer von Waldheim, Max. **Bondetåget från Malmöhus län 1914**. Malmö, A. B. Lundgrens söners boktryckeri, 1914. Första upplagan. 255 (1) sidor. Häftad. Lätt nött. Dedikation på titelbladet. 150 kr

Dedikationen är till F. Schürer von Waldheim.

156

Schürer von Waldheim, Max. **Bondetåget från Malmöhus län 1914**. Malmö, A. B. Lundgrens söners boktryckeri, 1914. Andra upplagan. 251 (1) sidor. Bunden i ett blått helskinnband. Gulddekorerad på främre pärm. Lätt nött. Tillskrift på försättsbladet. 200 kr

Bunden av R. Larsén i Helsingborg.

157

Sellholm, Gunnar. **Den delade linjen**. Stockholm, Albert Bonniers förlag, 1914. 48 sidor. Häftad. Gott skick. 160 kr

Gunnar Sellholm var kaptenen vid Kungliga Dalregementet.

158

Sellman, Julius. **Konungen och hans rådsherrar**. Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. Andra upplagan. 15 (1) sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 100 kr

159

[skatt]. **Ökning**. Stockholm, Svenska tryckeriaktiebolaget, utan år. 1 sida. 29 x 23 cm. Har varit vikt. Liten reva upptill, ca 0,5 cm. 200 kr

Ett anonymt försvarsvänligt tryck som redogör för ökningen av skatt i olika inkomstgrupper för att hålla "försvaret i tidsenligt skick".

160

Spak, H.F. **Kristendomens ställning till kriget och krigsrustningarna – diskussionsföredrag å allm. svenska fredsmötet i Södertälje.** Stockholm, Svenska freds- och skiljedomstolens förlag, 1909. 21 sidor + löst bifogat blad. Klammerhäftad. Gott skick. Stämpel från Norra latinläroverkets bibliotek på främre omslag, smutstitelblad och titelblad. 150 kr

Det löst bifogade bladet innehåller information om skriften och inleds med orden: ”Vid föreningens senaste årskongress i Södertälje höll komminister Fr. Spak ett synnerligen intressant och upplysande föredrag om kristendomens ställning till kriget och krigsrustningarna, och fann kongressen det hållna föredraget så förtjänstfullt att kongressen beslöt att låta trycka detsamma.”

161

Staaß, Karl. **Det konstitutionella styrelsesättet.** Stockholm, Aktiebolaget Ljus, 1914. 36 sidor. Häftad. Gott skick. Ouppsprättad. 220 kr

Karl Staaf (1860-1915) var advokat, liberal politiker och riksdagsman 1897-1915, partiledare för riksdagspartiet Liberala samlingspartiet 1907-1915 och statsminister 1905-1906 och 1911-1914. Staaf var framstående i kampen för rösträtt och parlamentarism och en inspirationskälla för många folktoppartister. Död i lunginflammation 1915.

162

Staaß, Karl. **Tal i försvarsfrågan - hållet i Karlskrona den 21 december 1913.** Stockholm, Norstedts. 1913. 49 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. Ågaranteckning på främre omslag. Hörn bortrivet på bakre omslag, ca 1,5 cm. 360 kr

Detta är ett av de viktigaste talen under perioden. Försvarsfrågan var redan inflammerad men med detta tal kom Staaf att utlösa krisen på allvar. Karl Staaf flyttade sina egna och partiets positioner en bit åt höger i försvarsfrågan. Det så kallade ”Karlskronatalet” blev ett ödesval för Staaf. Genom att ta ett steg åt höger drog han på sig kritik från partivänner – ”han föll åt höger, han föll i famnen på Hedin”. Samtidigt förordade han uppskov med vissa beslut vilket blev hårt kritiserat av försvarsvännerna. Staaf hade i god tid innan talet bett en rad generaler, generalstabschefen, arméfördelningscheferna, militärbefälhavaren med flera uttala sig om den tekniska lösningen på några frågor. Bara några dagar senare begärde Gustav V besked av generalitetet i samma fråga. Förmodligen var denna handling avsedd att markera att generalerna var kungens män och inte Staafs. Man ser ett mönster från Wilhelm II:s Tyskland.

I63

Staaft, Karl. **Tal i försvarsfrågan - hållet i Karlskrona den 21 december 1913.** Stockholm, Norstedts, 1914. 40 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 360 kr

Samma tal som ovan men utgiven i Frisinnade landsföreningens småskrifter 1914:1.

I64

(Starkenberg, Ivar) **H. Mai:t Konung Gustaf Vtes tal till Bondetåget fredagen den 6 februari 1914.** Stockholm, Tidens förlag, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Nött. 300 kr

Illustrationer av Ivar Starkenberg. Texten och Starkenbergs illustrationer utgör en inte helt välvillig tolkning av Borggårdstalet. Ägaranteckning på främre omslag, "Elin Palmér".

I65

(Starkenberg, Ivar) **H. Mai:t Konung Gustaf Vtes tal till Bondetåget fredagen den 6 februari 1914.** Stockholm, Tidens förlag, 1914. 16 sidor. Bunden i ett pappband. Lätt nött, bakre pärm med en del fläckar, skadad rygg. Omslagen medbundna. 350 kr

Innehåller 15 satiriska illustrationer av Ivar Starkenberg. Texten och Starkenbergs illustrationer utgör en inte helt välvillig tolkning av Borggårdstalet.

I66

(Starkenberg, Ivar) **H. Mai:t Konung Gustaf Vtes tal till Bondetåget fredagen den 6 februari 1914 [bunden med] Hans Majestät Konungens tal vid Bondetågets hyllning å Stockholms slott fredagen den 6 februari 1914.** Stockholm, Kungl. boktryckeriet, 1914. 16 + 4 sidor. Bundna i ett pappband med titeletikett på främre pärm. Lätt nött. Några små fläckar förekommer. Omslagen bedbundna. 800 kr

Bunden av N. B. Andersson, 1924.

I67

Stjernberg, Nils. **Försvarsfrågan och den s.k. konstitutionella konflikten - tal hållet i K.F.U.Ms hörsal i Sthlm den 8 mars 1914.** Stockholm, J. E. Behrens boktryckeri, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. 120 kr

168

Strindberg, August. **Czarens kurir eller sågfilarens hemligheter.** Stockholm, Frams förlag, 1912. 23 (1) sidor. Klammerhäftad. Lätt nött med några små revor i marginalerna på omslagen, som är något mörknande. 180 kr

Czarens kurir eller sågfilarens hemligheter var en artikel som först publicerades i liberala Aftontidningen den 3 februari, bara några dagar efter att Sven Hedins Ett varningsord getts ut. Strindberg går hårt åt Hedin som anklagas för att ha gått den ryske tsarens ärenden samt att vara en misslyckad upptäcktsresande.

169

Sundblad, Karl. **En saga om fredsfären och krigsgetterna i landet Slagsmåla av Harald Svenske.** 1913, Svenska freds- och skiljedomsföreningens förlag, 1913. 152 sidor. Häftad. Omslagen nötta, inlagan fin. 280 kr

En allegori över försvarsfrågan och debatten kring den. Handlingen utspelar sig långt upp i Norden förr i tiden i ett beryktat sagoland, benämnt Slagsmåla.

170

Sundblad, Karl. **Svar på Hedins varningsord av Harald Svenske.** Stockholm, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, 1912. 70 (2) sidor. Häftad. Lätt nött. Några anteckningar och understrykningar i blyerts. 100 kr

Fredsskrifter nr 9.

171

Swartz, Carl. **Försvaret främst - föredrag hållet i Gäfle den 12 mars 1914.** Stockholm, Norstedts, 1914. 21 (1) sidor. Klammerhäftad. Lätt nött, vikta hörn. 160 kr

Carl Swartz (1858-1926) var ämbetsman, affärsman och högerpolitiker. Han var riksdagsman 1900-1926 i första kammaren, finansminister 1906-11 och statsminister mars-oktober 1917.

Avtryck av soldathandbok för ryska truppers agerande i Sverige.

I72

Svetshin, M.; Assanovitsch, P. *Svedskaja armija (svenska armén)* Göteborg, Wald. Zachrissons boktryckeri A.-B., 1914. 15 (1) sidor. Klammerhäftad i tryckt omslag i grått papper. Gott skick.

400 kr

Avtryck efter det i S:t Petersburg år 1910 utgivna trycket. Illustrerad med helsideskarta över Sverige. Rysk & svensk parallelltext. Texten på omslagets framsida lyder: "Detta är aftryck i utdrag af den handbok, som de ryska myndigheterna tillhandahålla den ryska militären. De i originalet intagna tabellerna, beskrifningarna samt bilderna af de svenska uniformerna, svenska arméns stridssätt, kanoner, beväpning, sammansättning och uppgifter öfver trupper förlagda i Bodens Fästning och på Gotland m.m. ha på grund af kostnaden icke kunnat medtagas. Den ena af författarna, Assanovitsch, har varit rysk militärattaché i Stockholm. Ett mer än allvarligt talande bevis för, med hvilket intresse de ryska vederbörande följa svenska nationens lif."

I72a

Dito - Lila omslag - 400 kr.

I72b

Dito - Ljusbult omslag - 400 kr.

Soldathandbok för ryska truppers agerande i Sverige.

I73

Svetshin, M.; Assanovitsch, P. *Švedskaja armija*. S:t Petersburg, utgiven av Gardets och Petersburgska Militärdistriktets stab, 1910. (2) 60 sidor + 5 sidor, utvikbara planscher. Bunden i ett rött halvskinnband. Övre guldsnitt. Bandet är något nött. Några sidor är lösa i bindningen samt rev i en plansch. Rikligt illustrerad.

+
Rysk-svensk palör i ficka på bakre pärm. Klammerhäftad i grönt omslag. 22 sidor. Gott skick.

3500 kr

Detta är originalet till den ryska soldathandbok som nämns i föregående objektsbeskrivning. Bunden 1926 av Nordiska Kompaniets bokbinderi. Schematiska bilder på olika svenska stridstaktiker men även vackra illustrationer av anfallande och försvarande svenska trupper. Bilder på svenska kanoner, gevär, soldater, uniformer, kartor, skyttevärn, utrustning med mera, och även utvikbar färgplansch på uniformer.

[sånghäfte] Östgotafesten den 6 februari 1914. Stockholm, Bröderna Lagerström, (1914). 4 sidor. Lätt nött har varit vikt.

180 kr

Bland visorna finns bland annat Dybecks sång som senare kom att bli den sång vi känner som vår nationalsång. Under denna tid rådde det dock olika meningar om sångens lämplighet som nationalsång och olika sångböcker tryckte den med varierande rubriker och ibland inte alls. Även Sten Granlunds "Östgotasången" ("Så grant står Östergyllen") finns med.

I75

[tal] **Varer svenske - med konungen för fosterlandet - tal under försvarsrörelsen vintern och våren 1914.** Stockholm, Bondetågets försvarsförbund, 1914, 518 (2) sidor. Häftad. Lätt nött. 200 kr

Innehåller ett 40-tal olika tal. Fredrik Vult von Steijerns exlibris på främre omslags insida.

I76

[tal] **Varer svenske - med konungen för fosterlandet - tal under försvarsrörelsen vintern och våren 1914.** Stockholm, Bondetågets försvarsförbund, 1914. 518 (2) sidor. Häftad. Lätt nött. 140kr

Innehåller ett 40-tal olika tal.

I77

[tal] **Varer svenske - med konungen för fosterlandet - tal under försvarsrörelsen vintern och våren 1914.** Stockholm, Bondetågets försvarsförbund, 1914. Bibliofilupplagan. 518 (2) sidor. Bunden i ett vackert halvskinband med fem upphöjda bind och guldekorerad rygg. Helt guldsnitt. Gott skick, dock liten fuktskada nedtill på de sista 30 bladen. 600 kr

Bibliofilupplagan trycktes i 300 exemplar varav detta är nr 98.

I78

Tamm, Gösta. **Uppseendeväckande avslöjande av herr Gösta Tamm, liberal riksdagsman och medlem av första Staaffska ministären.** Stockholm, Ehrnfried Nybergs boktryckeri, 1914. Ett blad med text på båda sidor, 34,5 x 23 cm. Lätt nött. Vikt på mitten två gånger samt vikta hörn. 320 kr

Med bilder på Gösta Tamm, Hjalmar Hammarskjöld och Karl Staaff.

I79

(Tegen, Einar) **Staaff eller kungen? Af Sten Vägvisare.** Uppsala, Almqvist & Wiksell, 1914. 32 sidor. Ljusblått omslag. Klammerhäftad. 90 kr

Det är helt klart att författaren är på kungens sida.

I80

Dito - Bilaga till Vårdkasen. 90 kr.

I81

Dito - Bilaga till Östgöta Correspondenten. 90 kr.

I82

(Tegen, Einar) *Staaft eller kungen? Af Sten Vägvisare.* Stockholm, Aftonbladets aktoebolags tryckeri, 1914. 31 sidor. Äggskalsvitt omslag. klammerhäftad. Nött. 90 kr

Bilaga till Dagen.

I83

Dito - Bilaga till Aftonbladet. Stämpel från Svenska diakonanstalten. 90 kr.

I84

(Tegen, Einar) *Staaft eller kungen? Af Sten Vägvisare.* Uppsala, Almqvist & Wiksell, 1914. 32 sidor. Bunden i ett blått klotband med titel i guld på främre pärm. Pärmarna endast lätt nötta medan inlagan är i mycket gott skick. Båda omslagen medbundna.

400 kr

Viktor Åströms exlibris på främre pärms insida.

I85

Tegner, Esaias. *Svéa.* Stockholm, Norstedts, 1914. Bondetågets försvarsförbund. 14 sidor. Klammerhäftad i blågrönt omslag. Gott skick. 100 kr

Bilaga till Aftonbladet. Utgiven av Bondetågets försvarsförbund. Ur förordet: "Vill man med ett ord uttrycka "Sveas" betydelse kan man beteckna den som ett framtidsprogram för det Sverige, som nyss efter växlande öden blivit tillbakaträngt inom sitt nuvarande område. Den gav ord åt alla deras drömmar som vågade hoppas på det moraliskt ännu mera än militäriskt nedslagna fäderneslandets återupprättande."

I86

Dito - Bilaga till Skånska dagbladet. 100 kr.

I87

Dito - Bilaga till Östgöten med blått omslag. 100 kr.

I88

Thyrén, Johan C. W. *Det politiska läget februari 1914 - sammanfattning af tal i Lund 23/2, i Uppsala 5/3 och i Enköping 6/3 1914.* Stockholm, A.-B. Nordiska bokhandeln, 1914. 38 (2) sidor. Häftad. Gott skick. 140 kr

Johan Thyrén (1861-1933) var en svensk universitetslärare, filosof, historiker och jurist. Han var liberal justitieminister 1926-28, och rektor för Lunds universitet 1916-26. Vid tiden för försvarstriden var han riksdagsledamot. Han kallades "trollkarlen från Lund" på grund av sitt stora kunnande inom flera olika områden.

189

[tidtabell] **Bondetåget. Till resande med tåg 3018.** Stockholm, Svenska tryckeriaktiebolaget, 1914. 1 sida. 23 x 14 cm. Lätt nött. Har varit vikt. 350 kr

Information för resande och tidtabell för de extrainsatta tågen med anledning av bondetåget.

190

Tiresias. **Den nye Karl XII.** Stockholm, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, 1914. 39 (1) sidor. Häftad. Lätt nött. 200 kr

Det tryckta omslaget med en karikatyr av Sven Hedin som Karl XII samt krönt monogram, signerat Jac. Tyvärr vet man inte vilken författare som döljer sig bakom pseudonymen.

191

Tiresias. **Den nye Karl XII.** Stockholm, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, 1914. 39 (1) sidor. Häftad. Lätt nött. 200 kr

Det tryckta omslaget med en karikatyr av Sven Hedin som Karl XII samt krönt monogram, signerat Jac. Varierande omslag från föregående nummer. Detta exemplar med texten "Fredsskrifter utgivna av Svenska freds- och skiljedomsföreningen. N:r 16, 1914" under bilden på främre omslag.

192

Ulrich, Arvid. **En parallell till den nuvarande konflikten mellan konung och råd för 225 år sedan.** Hedemora, Axel Lidmans tryckeri, 1914. 7 (1) sidor. Klammerhäftad. Nött. Vikt. 250 kr

Arvid Ulrich (1870-1918) var borgmästare i Säter. Tryckt i 50 numrerade exemplar varav detta är nr 27.

193

Undén, Östen. **Författningskonfliktens uppkomst.** Stockholm, Tidens förlag, 1914. 32 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. Fläckar på omslagen. Anteckningar och markeringar i blyerts och rödpenna. 100 kr

Östen Undén (1886-1974) var en uppmärksam professor i juridik, rektor vid Uppsala universitet, socialdemokratisk politiker och under lång tid Sveriges utrikesminister.

Karl Staaffs egen urklippssamling.

I94

[Urklippssamling] Karl Staaffs egen samling tidningsurklipp rörande den konstitutionella krisen. 12000 kr

Mapp med 20 kuvert adresserade till Karl Staaff. Samtliga kuvert innehåller en mängd tidningsurklipp från franska och schweiziska tidningar rörande bondetåget och främst den konstitutionella konflikten. Alla tidningsurklipp fästa vid en liten papperslapp som anger tidning med mera, samt en datumstämpel. Karl Staaff använde sig av en prenumerationstjänst eller klippbyrå - på franska "argus de la presse" och har på det sättet skaffat sig en uppfattning om utländska pressrösters syn på det svenska politiska läget. Består i huvudsak av klipp från januari till april 1914.

I94

Fantastisk urklippssamling från Fredrik Vult von Steijern i Hedbergband.

195

[Urklippssamling] Tre volymer med fint inklistrade tidningsurklipp rörande bondetåget. Alla volymerna med Fredrik Vult von Steijerns vapen. Tre foliovolymer bundna i halvskinnband med klotinslagna pärmar. Del II och III bundna av Hedberg. Första volymen med silversköld på främre pärm med Fredrik Vult von Steijerns vapen. Silverskölden har årtalsstämpel N7 (1915). Volym II och III med gulddekorerade främre pärmar med Fredrik Vult von Steijerns vapen. Alla tre volymer med titel i guld på ryggen och diskret gulddekorerade ryggar samt guldtext på pärmarna. Banden är lätt nötta. Volym I har små vita fläckar på pärmarna. 17000 kr

Volym I: Bunden först i volym I finns folkupplagan av Björkquists minnesskrift: Bondetåget 1914 samt 68 sidor tidningsurklipp. Volym II: 122 sidor med tidningsurklipp. Volym III: 122 sidor med tidningsurklipp.

Del I med tillskriften "Till min käre och så värderade gamle vän Fredrik Vult von Steijern. Ett vänligt minne från hans så tillgifne Asklund." Tycks vara urklipp från huvudsakligen stockholmstidningar. Fredrik Vult von Steijern (1851-1919) var journalist och bibliofil. Han blev musikrecensent i Dagens Nyheter 1885 och var tidningens chefredaktör 1889-1898. Han var också boksamlare av litteratur om bland andra Heliga Birgitta, Johann Wolfgang von Goethe och Richard Wagner. Thulins antikvariat gav 1949 ut en katalog med Fredrik Vult von Steijerns samling av Birgittalitteratur.

195

F.V.V.S.

BONDETÅGET

1914

III

196

Waldenström, Paul Peter. **Den nya politiska situationen.** Stockholm, Centraltryckeriet, 1914. 4 sidor. Ett vikt ark. Gott skick. 140 kr

Paul Petter Waldenström (1838-1917) var präst i Svenska kyrkan och ledare för Svenska Missionsförbundet. Mellan 1885-1905 var han riksdagsman och då aktiv framför allt inom nykterhetsfrågor, skol- och bildningsfrågor, tullfrågor och försvarsfrågor.

197

(Valentin, Hugo Mauritz). **Kungamakt och folkmakt av Frihetsvän.** Uppsala, Almqvist & Wiksell, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 120 kr

Bilaga till Aftonbladet. Hugo Valentin (1888-1963) var historiker och forskade främst om frihetstiden men är mest känd för sin historia om judarna i Sverige (1924). En historisk redogörelse för statsskicket i Sverige från 1700-talet och fram till den pågående krisen 1914.

198

(Valentin, Hugo Mauritz). **Kungamakt och folkmakt av Frihetsvän.** Uppsala, Almqvist & Wiksell, 1914. 16 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. 120 kr

Bilaga till Vårdkasen. En historisk redogörelse för statsskicket i Sverige från 1700-talet och fram till den pågående krisen 1914.

199

Westman, Karl Gustaf. **Inledningsföredrag i försvarsfrågan vid mötet i Uppsala den 3 april 1911.** Uppsala, K. W. Appelbergs boktryckeri, 1911. 24 sidor. Klammerhäftad. Gott skick. Stämpel på främre omslag och titelbladet, "Norra latinläroverkets bibliotek". 100 kr

Karl Gustaf Westman (1876-1944) var professor i rättshistoria vid Uppsala universitet. Han var politiker i Bondeförbundet, ecklesiastikminister 1914 till 1917, utrikesminister 1936, justitieminister 1936 till 1943. Westman var inspirerad av den försvarsvänlige historikern Harald Hjärnes idéer och reagerade kraftigt på försvarspolitiken i Staaffs regering. Efter borggårdskrisen blev han ecklesiastikminister under Hjalmar Hammarskjöld för nationella partiet.

200

Westman, Karl Gustaf. **Utrikespolitiken och försvaret - inledningsföredrag vid möte i Uppsala den 20 jan. 1912.** Uppsala, L. Norblads bokhandel, 1912. 23 (1) sidor. Klammerhäftad. Gott skick. Ouppsprättad. 140 kr

201

Wetterlund, N. P. *De två vilddjurstågen i Stockholm den 6 och 8 febr. 1914*. Stockholm, Författarens Förlag, 1914. 32 sidor. Klammerhäftad. Lätt nött. Reva i titelbladet, ca 2 cm. Bakre omslag med skador. 300 kr

Nils Peter Wetterlund (1852-1928) var präst, mystiker och författare. Hans retorik av skriften att döma är hård, och han var inspirerad av radikalpietismens mystiker. Wetterlund liknar människorna som deltog i bondetåget och arbetaretåget vid just vilddjur. Skriften genomsyras av religösa bilder och förtecken.

202

Wickman, Albert. *Vita hären - Ett kärlekens hot*. Lund, Carl Bloms boktryckeri, 1914. 38 (2) sidor. Häftad. Gott skick. 140 kr

Albert Wickman (1884-1942) var baptistpastor, fredsagitator och laboratorieförman. Han var även grundare av filmlaboratoriet Film-Labor 1934.

203

[valhandbok] *Politisk valhandbok, nr 1 och 2, 1914*. Stockholm, Nya tryckeriaktiebolaget, 1914. 144 + 150 sidor. Häftade. Gott skick. 500 kr

Utgiven av Allmänna valmansförbundet. Socialdemokraterna hade grundats redan 1889 och liberalerna fick en motsvarande rikstäckande organisation 1902. Allmänna valmansförbundet grundades på restaurang Runan i Stockholm hösten 1904 och använde det namnet till 1938 då man bytte till Högerens riksorganisation 1938-1969 och därefter Moderata samlingspartiet. Två mycket innehållsrika skrifter. Handlar till största del om försvarsfrågan och ger en god insikt i högerens ståndpunkt.

204

[vårdkasen] *Svenska män och kvinnor!* Stockholm, Centraltryckeriet, 1913. 4 sidor. 35 x 25 cm. Nött, vikt samt markeringar med rödpenna. 180 kr

Trycket är en programförklaring för den kommande utgivningen av tidningen vårdkasen. Vårdkasen var en svensk politisk veckotidning som utgavs 1914 i Uppsala av en krets studenter i syfte att verka för förstärkning av Sveriges försvar. Bland utgivarna märks Gunnar Rudberg, Arne Forssell, Erland Hjärne och Karl Ivan Westman. På detta exemplar finns även två teckningar i blyerts på mogram eller loggor.

205

[vårdkasen] *Spionerna i Sverige*. [tryckt tillsammans med] *Besinningens ord*. Stockholm, Stockholms dagblads A. B:s tryckeri, 1914. 2 sidor. 200 kr

Särtryck ur Vårdkasen nr 7, 1914 respektive Stockholms dagblad den 13 februari 1914. De är tryckta på var sin sida av bladet.

Tiden efter

Bondetåget upprörde och berörde under sin samtid. För eftervärlden har bondetåget kommit att fascinera och intressera många skribenter, deltagare och historiker. Det finns en mängd böcker, minnesskrifter och avhandlingar som alla på olika sätt beskriver och gör sin tolkning av händelserna under försvarsstriden. I katalogens första del finner vi skrifter tryckta mellan 1911 och 1915. I den följande delen finner vi böcker och skrifter från tiden efter 1915 som på olika sätt lyfter fram ämnet.

206

Eriksson, Elof [red]. **Bondetågets 30-årsminne**. Stockholm, Nationens förlag, 1944. 53 (3) sidor + 8 planschblad. Häftad. Lätt nött. 120 kr

Innehåller en beskrivning av minnesfesten redaktören Elof Erikssons tal på minnesfesten med mera. Flera bilder och porträtt finns med, bland annat på initiativtagarna till bondetåget Nyberg, Frykberg och Träff. Medföljer gör ett litet reklamblad för skriften med beställningssedel.

207

Eriksson, Elof. **Bondetåget 1914 - en akt i apokalypsdramats utanverk**. Stockholm, Nationen, 1965. 77 (3) sidor. Lätt nött. 160 kr

208

Frykberg, Ragnhild. **Bondetåget 1914 - dess upprinnelse, inre historia och följder**. Stockholm, Hörsta, 1959. 154 (1) sidor. Häftad. Gott skick. 100 kr

209

Frykberg, Ragnhild. **Bondetåget 1914 - dess upprinnelse, inre historia och följder**. Stockholm, Hörsta, 1959. 154 (1) sidor. Bunden i ett blått ryggeklotband med övre snitt färgat. Främre omslag medbundet. Gott skick. 240 kr

Sven Hedins bok om försvarsstriden med hans dedikation till Alice Trolle

210

Hedin, Sven. **Försvarsstriden 1912-14**. Strängnäs, Fahlcrantz & Gumælius, 1951. 376 (3) sidor. Lätt nött. 500 kr

Med Sven Hedins dedikation: *Till / Alice Trolle / från / hennes gode vän / Sven Hedin.*

211

Hedin, Sven. **Försvarsstriden 1912-14**. Strängnäs, Fahlcrantz & Gumælius, 1951. 376 (3) sidor. Gott skick. 150 kr

212

Hesslén, Gunnar. **Några minnen från den politiska vårterminen 1914**. Särtryck ur "Bland professorer och studenter, Hågkomster och livsintryck XIX". Uppsala, Wretmans boktryckeri, 1938. 18 sidor, (sidorna 315-332). Klammerhäftad. Gott skick. 160 kr

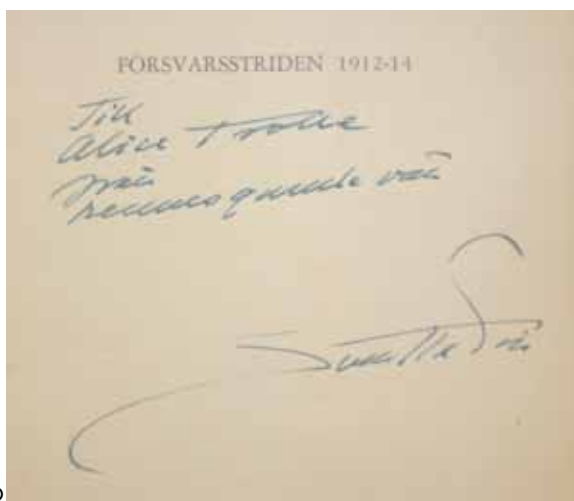
Dedikation till professor G. Rudberg. Gunnar A Hesslén (1894-1958) var blott 20 år när försvarsfrågan var som hätskats och Hesslén ger i denna skrift en återblick på hur försvarsstriden och bondetåget avspeglades i studentopinionen i Uppsala.

213

Saxlund, Tyrgils. **1914 års idéer - en studie i svensk litteratur**. Stockholm, 1975. 148 sidor. Lätt nött. 120 kr

214

Torbacke, Jarl. **"Försvaret främst" - tre studier till belysning av borggårdskrisens problematik**. Stockholm, Norstedts tryckeri, 1983. 178 sidor. Gott skick. 140 kr

210

Kuriosa och memorabilia

215

Minnestallrik. Rörstrand, 1914. Fint skick. Några obetydliga nagg i tallrikens botten. 150 kr

Minnestallrik av fältspatsporlin, vitglaserad med blå dekor och text: BONDETÅGET 1914. TILL FOSTERLANDETS FÖRSVAR. Tryckt blå stämpel: Rörstrand.

216

Minnesjetong. Minnesjetong över bondetåget 1914 präglad i brons. 27 mm, 8,17 gram. Gott skick, Kv 01.

Åtsida: Kungaparets förenade profilbilder samt texten KONUNG GUSTAF V * DROTTNING VICTORIA. Nederst konstnärens initialer A.L. (Anders Lindberg)

Frånsidan texten MED FOLKET FÖR FOSTERLANDET – MINNE AF BONDETÅGET 1914. Nederst en ros. 100 kr

Jetongen som slogs på uppdrag av kungen delades ut till samtliga deltagare i bondetåget. Bondetågets lokala byråer utgick från deltagarlistorna och de som var listade fick jetongen skickad till sig. Avbildad vid förordet. För vidare läsning se Svensk Numismatisk Tidskrift (SNT) 1:2008, och Bondetåget från Malmöhus län 1914, sidan 162.

217

Vykort. En samling vykort med motiv från bondetåget. 5 stycken olika. 100 kr

Bland annat pansarskeppet Sverige, Norrlands budkavel.

218

Minne från bondetåget 1914. Stockholm, Svenska litografiska aktiebolaget. 24 blad med en bild på varje. Klottryggsband. 600 kr

Trevlig och fin liten bok med bilder från bondetåget.

219

Minne från bondetåget 1914. Stockholm, Svenska litografiska aktiebolaget. 12 blad med en bild på varje sida av bladet. Häftad. 300 kr

Motiven i detta häfte är samma som i föregående objekt men i ett enklara utförande.

220

Deltagarmärke Formskuren och litograferad papp föreställande en fana i gult och blått med texten "BONDETÅGET 1914 MED GUD OCH SVERIGES ALLMOGE FÖR KONUNG OCH FOSTERLAND". I märket är pappersband i gult och blått knutet i ett stansat hål. Stämplade siffror på märkets baksida indikerar deltagarnumret. 9,5 x 5,5 cm. 180 kr

Genom sökning i deltagarlistor kan den tidigare ägaren identifieras. Detta märke tillhörde deltagare nr 17706.

22I

Minnespenning. Minnespenning över pansarbåten. Utpressad ur den pansarplåt, som användes vid byggandet av pansarbåten. 35 mm. Minnespenningen är insatt i en pappskiva med en bild av pansarbåten samt texten "Denna minnespenning är förfärdigad af material ur den för pansarbåten Sveriges använda pansarplåten." Åtsida: Ett ankare samt texten SVERIGE - SPF (Svenska pansarbåtsföreningen)

Frånsida: Tre kronor samt texten SVERIGE - SPF. 200 kr

Tilldelades medlemmar av Svenska Pansarbåtsföreningen åren 1912-1915

22I

Antikvariat Werner Stensgård

Numismatik, Äldre böcker och Handskrifter

Gyllenhjelmsgatan 13c (gårdshuset)
645 30 Strängnäs

Telefon: 0152-41 000

Mobil: 0708 - 46 31 91

E-post: info@wernerstensgard.se

Hemsida: www.wernerstensgard.se

Bankgiro: 13736 20

Antikvariatet är medlem av såväl Svenska Antikvariatföreningen som ILAB (International League of Antiquarian Booksellers).

Katalogen är satt med Goudy bookletter 1911 som är baserat på ett typsnitt skapat för publicisten Mitchell Kennerley 1911. Även om det är ett amerikanskt typsnitt tycker jag det fångar tidsandan även här. Bokstäverna låser med sina mjuka former i varandra på ett sätt som nyare typsnitt sällan gör.

Katalogiserat av, grafisk form samt foto: Werner Stensgård.
Tryck: Grafoma, Strängnäs, 2015.

Kvarterkort för medlemmen N:o
 af Bondetåget 1914.
 H. Lagerberg
 gratis
 Hos undertecknad utlovas smörgåsar (högst två nätter)
 och ~~hvar~~ ~~delad~~ ~~run.~~ inberäknadt morgonkaffe
 fri kost under vistelsen
 och ~~hvar~~ ~~delad~~ ~~run.~~ inberäknadt smörgås ~~per dag.~~
 Riksbankens 2085
 Telefon: Allm. Brunnens 1038. III B
 Adress: Hötorget N: 13
 Titel: Kamrer Erik Högland
 Namnunderskrift (tydlig): Erik Högland
 Nörra Spårvägens linje med Hus för till postens närhet.
 Obs. Var god öfverstryka hvad som ej begäres. Obs.

ETT
 VARNINGS
 ORI

... ont envahi
 ... augmentation du ser-
 ... de mer. Cette manifesta-
 ... impression grandiose. Qua-
 ... empêchés ont fait savoir
 ... à la manifestation. Qua-
 ... Cette manifestation a harangué les
 ... organisée par les socialistes qui,
 ... de vingt mille, ont protesté con-
 ... s'est élevé entre le Roi et son
 ... ministre et a été remplacé par le
 ... En faisant ce choix, le Roi
 ... assent prêts à s'entourer de
 ... la Chambre des députés.
 ... des paysans a
 ... une prête
 ... parait con-
 ... la Finlande
 ... étrange
 ... couple sué-
 ... ans.

... Monsieur Staaf

La presse suédoise
 contre le roi Gu
 objet d'une manifestation

SVEN HEDIN

Herr Kamrer Erik Högland!

Undertecknad vill härmed
 i skilfva Erikesdagens till
 Eder sända en hälsning
 i gratulera i lyckönska
 Men synnerligast
 vilthytet åt min djupa
 tacksamhet för
 gästvänlighet m
 i resten, under

STATSMINISTER
 HAMMARSKJÖLDS
 TAL I FÖRSVARFRÅGA

